

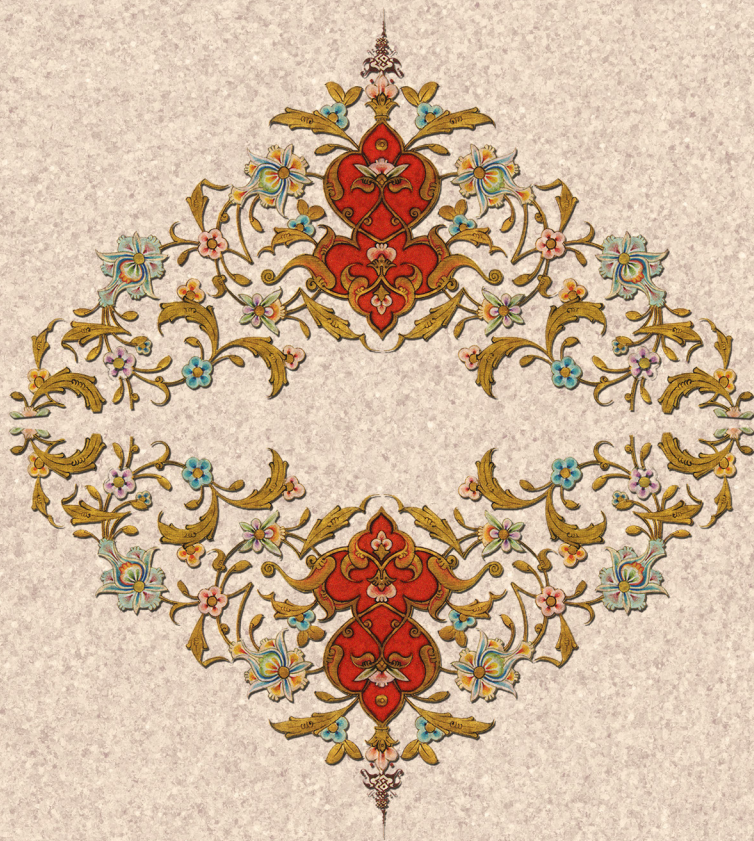
برنامه پیشنهادی دکتر حسین سیمایی صراف

برای تصدی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دولت چهاردهم

۱۴۰۳

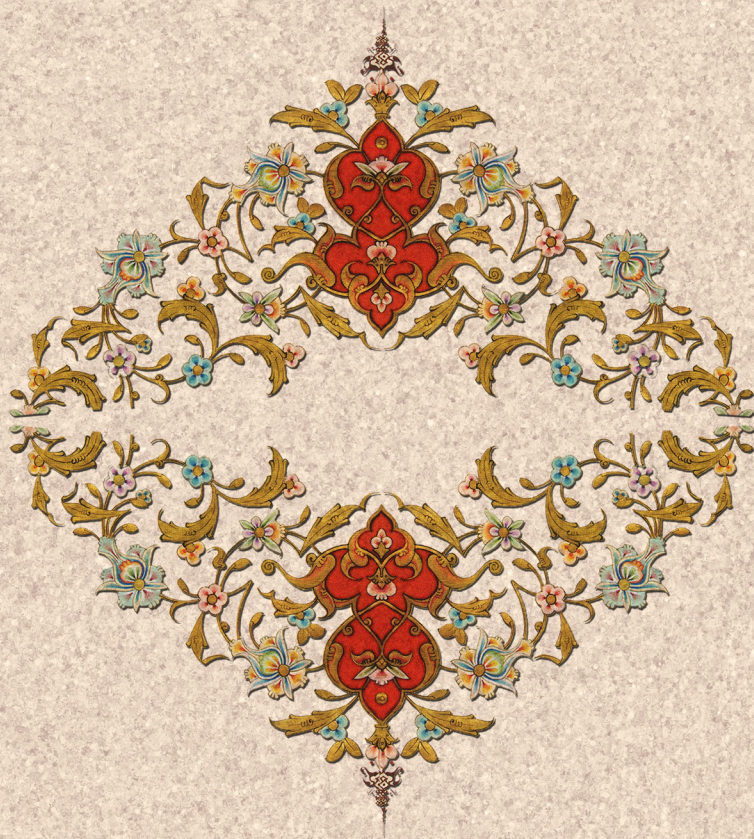

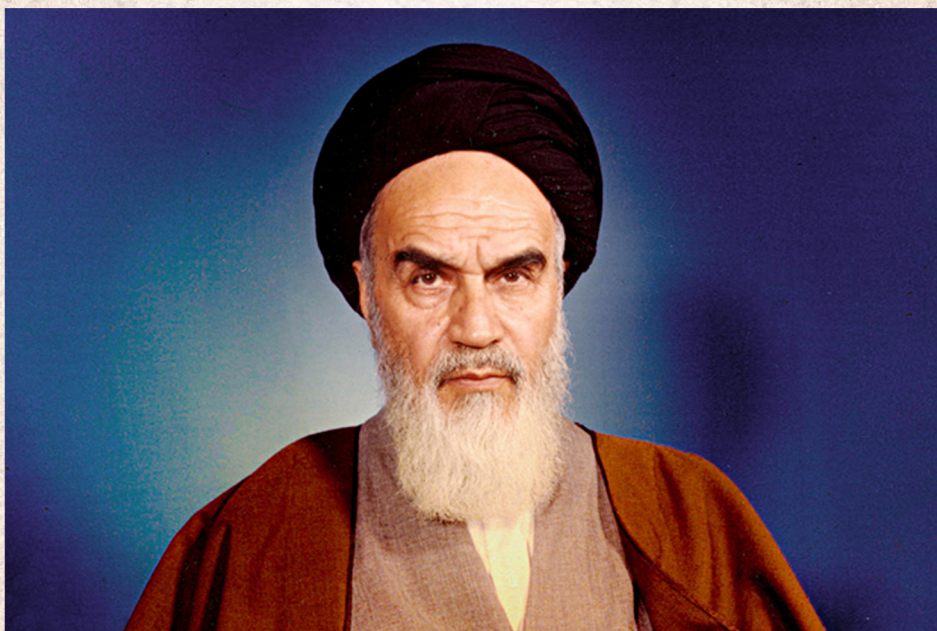

الحمد لله

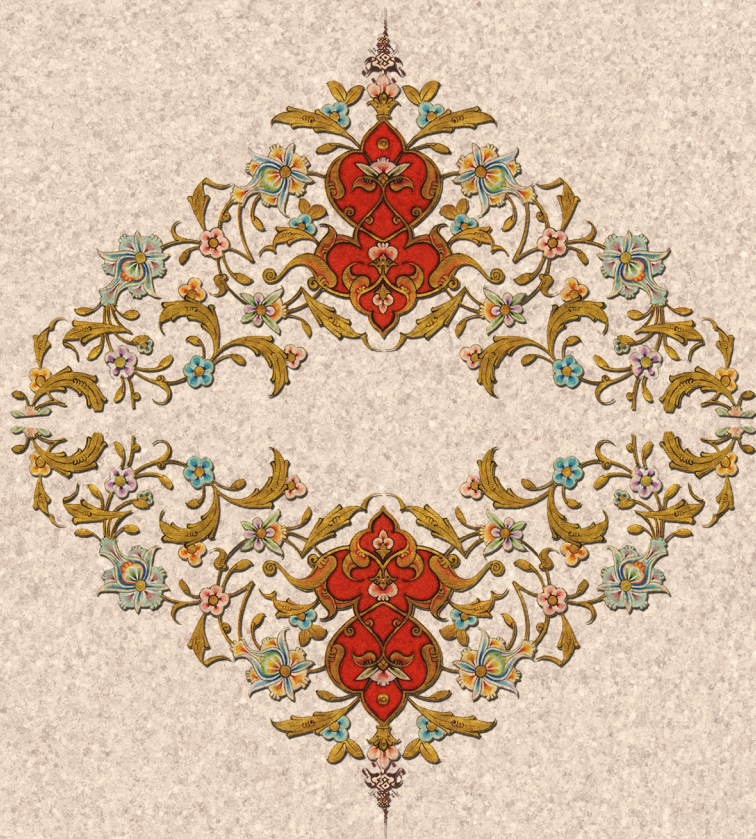

امام خمینی (ره):
دانشگاه مبدأ همهٔ تحولات است.

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی):
ما احتیاج داریم به اینکه از لحاظ علمی پیشرفت کنیم؛ این نیاز قطعی ما است.
اگر از لحاظ علمی پیشرفت نکنیم، تهدید دشمنان تمدنی ما و دشمنان فرهنگی
و سیاسی ما، تهدید دائمی خواهد بود.

خلاصه سوابق آموزشی، پژوهشی و اجرایی دکتر حسین سیمایی صراف

سوابق تحصیلی

- دکتری حقوق - دانشگاه شهید بهشتی - گرایش حقوق خصوصی؛
- فوق لیسانس حقوق - دانشگاه تربیت مدرس؛
- لیسانس حقوق - دانشگاه تهران؛
- درس خارج فقه و اصول، کلام، فلسفه و منطق.

سوابق اجرایی

۱. دبیر هیات دولت جمهوری اسلامی ایران (دولت دوازدهم و بخشی از دولت سیزدهم)؛
۲. معاون حقوقی و امور مجلس وزیر علوم، تحقیقات و فناوری (دولت دوازدهم)؛
۳. قائم مقام معاون حقوقی رییس جمهور (دولت یازدهم)؛

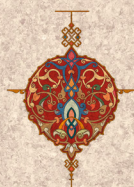
۴. مدیر کل دفتر حقوقی وزارت علوم (دولت یازدهم)؛
۵. عضو شورای مرکزی بورس دانشجویان؛
۶. رییس ستاد مستندسازی وزارت علوم؛
۷. عضو ستاد آمایش آموزش عالی؛
۸. عضو اصلی هیئت مرکزی تجدید نظر تخلفات انتظامی اعضای هیئت علمی وزارت علوم؛
۹. جانشین وزیر علوم در کارگروه ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد؛
۱۰. عضو شورای ستاد امور رفاهی اعضای هیئت علمی؛
۱۱. عضو کمیسیون حقوق مدنی معاونت حقوقی قوه قضائیه؛
۱۲. عضو شورای راهبردی تنقیح قوانین مجلس شورای اسلامی؛
۱۳. عضو مبلغین معاونت بین‌الملل بعثه حج مقام معظم رهبری (از ۱۳۶۶ تا ۱۳۸۰).

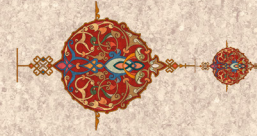
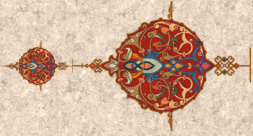
سوابق آموزشی-پژوهشی

- عضو هیئت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی؛
- دارای بیش از ۵۰ اثر، اعم از کتاب، مقاله فارسی و انگلیسی.

افتخارات

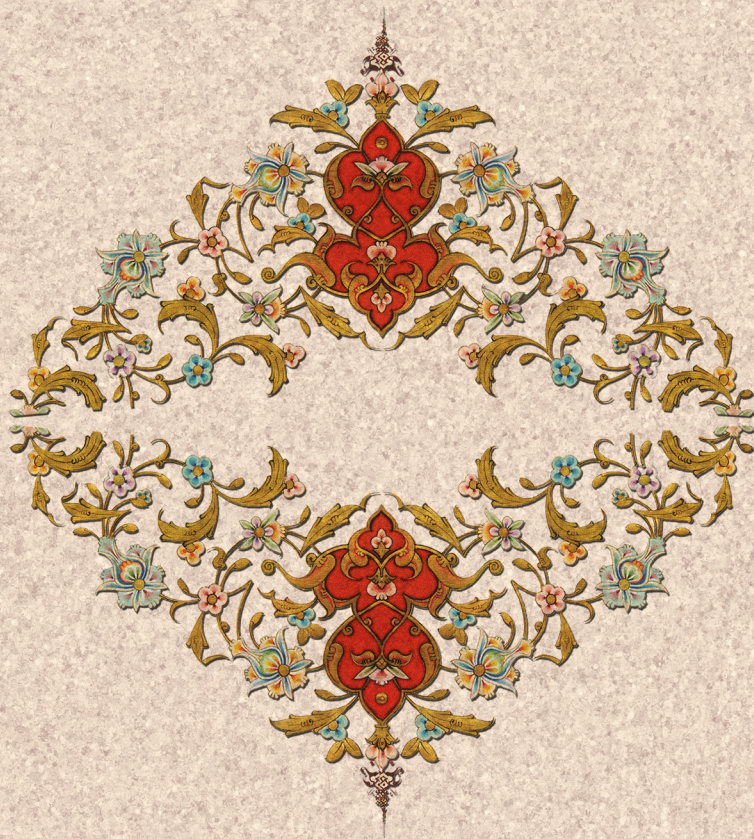
- پژوهشگر برتر دانشگاه در سال ۱۳۹۲؛
- برگزیده دوره چهارم کتاب سال حوزه علمیه قم؛
- برگزیده دوره هفتم جشنواره بین‌المللی فارابی؛
- برگزیده بیست و هفتمین کتاب فصل جمهوری اسلامی ایران.

فهرست

الف- مقدمه	۱۱
ب- اصول و ارزش‌های بنیادین	۱۳
ج- چارچوب تدوین برنامه پیشنهادی	۱۴
د- اهداف کلان	۱۵
ه- چالش‌ها و مسائل کلیدی	۱۶
و- اولویت‌های راهبردی	۱۷
ز- برنامه‌های عملیاتی متناظر با اولویت‌های راهبردی	۱۸
اولویت راهبردی ۱: ارتقای نظام حکمرانی علم و فناوری و مدیریت آموزش عالی	۱۸
اولویت راهبردی ۲: تقویت نظام تأمین مالی علم و فناوری	۲۱
اولویت راهبردی ۳: تحقق مرجعیت علمی و فناوری	۲۳
اولویت راهبردی ۴: تقویت نظام آموزش هدفمند، دانش‌بنیان، نیازمحور، تربیتی و مهارت‌آفرین	۲۷
اولویت راهبردی ۵: توانمندسازی و نگهداشت سرمایه انسانی و اجتماعی	۳۰
اولویت راهبردی ۶: توسعه همکاری‌های علمی و فناورانه ملی و بین‌المللی	۳۲
اولویت راهبردی ۷: کاربردی‌سازی دانش و تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی	۳۶
اولویت راهبردی ۸: تقویت زیرساخت‌های علم، فناوری و نوآوری	۳۹
اولویت راهبردی ۹: هوشمندسازی آموزش عالی و ارتقای نظام بهره‌وری	۴۱
اولویت راهبردی ۱۰: تعالی هویت فرهنگی- تربیتی و اندیشه اسلامی- ایرانی دانشگاهیان	۴۲

الف - مقدمه

حوزه علوم، تحقیقات و فناوری در عصر حاضر، همچنان پیشران توسعه اقتصادی و اجتماعی است و در ابعاد مختلف زندگی بشر، باعث پیشرفت و تعالی می‌شود. اهمیت این حوزه در سال‌های اخیر و در مواجهه با چالش‌های بغرنج اجتماعی در دنیا دو چندان شده است. بر این اساس دولت‌ها با اقداماتی هدفمند به مدیریت ویژه این حوزه‌ها و هدایت و جهت‌دهی توسعه آن‌ها می‌پردازند و به عبارت دیگر، سیاست‌های گوناگونی را در این خصوص دنبال می‌کنند.

اهمیت بالای علم، فناوری و نوآوری در قوانین و اسناد بالادستی ایران به وضوح مشاهده می‌شود و تدوین و تصویب اسناد و سیاست‌های کلیدی و ویژه در این خصوص و تمرکز بر آنها در برنامه‌های توسعه کشور نیز تلاشی در جهت مبذول داشتن توجه خاص به این حوزه بوده است. تأکید مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بر اهمیت توسعه علم و فناوری در بیانات و اسناد ابلاغی ایشان به وضوح آشکار است. از نگاه ایشان پیشرفت علمی، پایه و لازمه‌ی قطعی توسعه همه‌جانبه و اقتدار یک ملت است و تنها با دستیابی به قدرت و اقتدار است که می‌توان از هویت و حیثیت و استقلال و عزت یک ملت در مقابل زورگویان و مستکبرین صیانت کرد و منافع ملی را حفظ نمود.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با عنایت به راهبری‌های امام خمینی(ره)، رهنمودهای امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، اسناد بالادستی و به دلیل سر و کار داشتن با تربیت دانشمندان، متفکران و مدیران آینده و شکل دادن به سرمایه انسانی کشور، بی شک در توسعه و تعالی حوزه علم، فناوری و نوآوری، نقش پیشران و موتور محرکه دارد. دولت سیزدهم در مسیر تحقق این نقش به دستاوردهای قابل توجهی دست یافته که تقویت این دستاوردها در کنار توجه به نقاط ضعف و چالش‌های موجود در ریل‌گذاری مسیر آینده، راهگشا خواهد بود. از جمله این دستاوردها می‌توان به تأکید بر تقاضامحور شدن پژوهش‌ها و راه‌اندازی سامانه‌های مرتبط در این خصوص، اختصاص بودجه برای تجهیز و نوسازی زیرساخت‌های پژوهشی برای دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، تأکید بر توانمندسازی و مهارت‌محوری دانشجویان، تسهیل جذب دانشجویان بین‌المللی، رشد مجلات داخلی نمایه‌شده در پایگاه‌های بین‌المللی، ساخت خوابگاه‌های متاهلی و توجه به موضوع معیشت دانشمندان و پژوهشگران، توجه به فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه‌ها، حضور ۹ دانشگاه از ایران در رتبه‌بندی جهانی کیو اس ۲۰۲۵، رشد حضور شرکت‌های دانش‌بنیان در پارک‌های علم و فناوری و رشد اشتغال و فروش محصولات فناورانه اشاره کرد.

در این راستا وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان متولی اصلی توسعه علم و فناوری در کشور نیازمند طراحی برنامه‌هایی هوشمندانه برای ایجاد دانشگاه‌های با مسئولیت اجتماعی، دستیابی به اهداف حوزه علم و فناوری در اسناد بالادستی و برطرف نمودن چالش‌هایی است که در مسیر تحقق این اهداف وجود دارند.

در آستانه آغاز دولت چهاردهم، در طراحی برنامه پیش رو سعی شده است تا با محوریت قراردادن اهداف و تکالیف مستخرج از قوانین و اسناد بالادستی، توجه به ضرورت تقویت و تکمیل دستاوردهای دولت سیزدهم و مقابله با چالش‌ها و مسائل کلیدی حوزه علم، فناوری و نوآوری، بستری جهت ایفای نقش تأثیرگذار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در توسعه این حوزه، کسب مرجعیت علمی و فناوری و به دنبال آن ارتقای رفاه اقتصادی و اجتماعی، پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه، تمدن‌سازی اسلامی-ایرانی و اقتدار سیاسی و امنیت عمومی، فراهم آید.

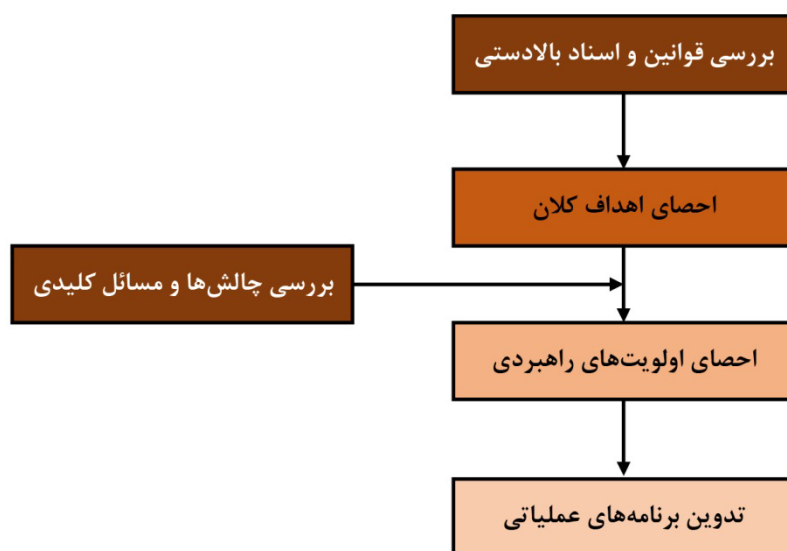
ب- اصول و ارزش‌های بنیادین

همانگونه که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، تأکید فرمودند فتح قله‌های دانش جهان و عبور از مرزهای کنونی دانش در کنار مولد و دانش‌بنیان‌شدن اقتصاد کشور ضروریاتی در راستای ایجاد تمدن نوین اسلامی هستند. نهاد آموزش عالی و پژوهش با بهره‌گیری از ظرفیت‌های دانشمندان، پژوهشگران، اساتید و یاوران علمی متعهد و شایسته، نقشی کلیدی در تربیت و توانمندسازی نیروی انسانی متخصص، با اعتماد به نفس و کارآمد جهت فتح قله‌های علم و فناوری بر عهده دارد. روی دیگر سکه، اما نقش مهم این جامعه علمی با نگاهی ماموریت‌گرا و نیازمحور در حل مسائل اساسی جامعه و تاثیر مثبت آن در اقتصاد کشور است. از این رو ضروری است تا وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، با محور قراردادن آرمان‌های اصیل انقلاب اسلامی و پایبندی به آموزه‌های اخلاقی اسلام، شایسته‌سالاری، جامع‌نگری و نگاه بلندمدت، کثرت‌گرایی و ارج نهادن به دیدگاه‌های مختلف و تعهد به پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه، سعی در تقویت وجوه مختلف اثرگذاری مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری نموده و مسیر تحقق گام دوم انقلاب اسلامی را هموارتر نماید.

ج- چارچوب تدوین برنامه پیشنهادی

برنامه حاضر به منظور تحقق اهداف کلان و تکالیف مقرر در قوانین و اسناد بالادستی حوزه علم، فناوری و نوآوری و مقابله با مسائل و چالش‌های کلیدی حوزه مزبور به شرح شکل ۱ طراحی شده است.

شکل ۱- چارچوب تدوین برنامه پیشنهادی

د- اهداف کلان

اهداف کلان عمومی‌ترین و انتزاعی‌ترین سطح از مولفه‌های برنامه‌ریزی هستند. براساس بررسی اسناد بالادستی حوزه علم و فناوری، اهداف کلان توسعه حوزه علم، فناوری و نوآوری در کشور را می‌توان در قالب شکل ۲ دسته‌بندی نمود.

شکل ۲- اهداف کلان توسعه علم، فناوری و نوآوری

۵- چالش‌ها و مسائل کلیدی

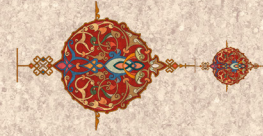
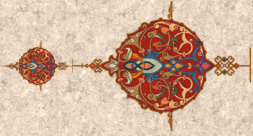
شناسایی چالش‌ها و مسائل کلیدی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در تعیین جهت‌گیری‌ها و اولویت‌های راهبردی است. در این سند مبنای اصلی بررسی چالش‌ها، گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۴۰۳) در خصوص تحلیل برنامه‌ها و شایستگی‌های لازم برای تصدی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده است. شکل ۳ برخی از مهم‌ترین چالش‌های مرتبط با وزارت را نشان می‌دهد.

- ۱ وابستگی نظام آموزش عالی به اعتبارات دولتی و ضعف در ارتباط موثر با جامعه و صنعت
- ۲ مسئله‌محور نبودن تحقیقات دانشگاهی
- ۳ اثربخشی پایین شیوه‌ها و ابزارها در نظام آموزش عالی کشور
- ۴ ضعف نظام آموزش عالی در نگهداشت نخبگان و مهاجرت نخبگان
- ۵ فقدان شکل‌گیری شبکه مسنجم میان دانشگاه با دیگر حوزه‌های مختلف کشورداری (فرهنگ، اقتصاد و ...)
- ۶ ضعف در انسجام و هماهنگی در سیاستگذاری و اداره نظام آموزش عالی کشور
- ۷ تفوق کمیت بر کیفیت در توسعه آموزش عالی کشور
- ۸ ضعف آمایش سرزمینی و ماموریت‌گرایی در توسعه آموزش عالی
- ۹ ضعف در تعاملات علمی بین‌المللی با سایر دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی معتبر دنیا
- ۱۰ نگاه حاشیه‌ای، پیوستی، هزینه‌ای و فوق برنامه‌ای به فرهنگ در آموزش عالی به جای نگاه اصیل و بنیادین به آن

شکل ۳- چالش‌ها و مسائل کلیدی پیش روی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری^۱

۱. چالش‌های شماره ۹ و ۱۰ به موارد ارائه شده در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس اضافه شده است.

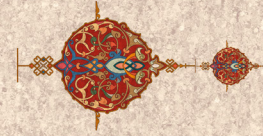
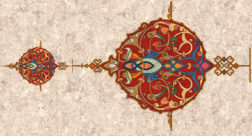
و- اولویت‌های راهبردی

به منظور تحقق اهداف کلان حوزه علم، فناوری و نوآوری و بررسی مهم‌ترین مسائل و چالش‌های پیش رو، اولویت‌های راهبردی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دولت چهاردهم در قالب ۱۰ اولویت، احصا شد که در شکل ۴ آورده شده است. در ادامه، پس از توضیح مختصر هر اولویت، برنامه‌های عملیاتی مربوطه ارائه شده و ارتباط هر یک از اولویت‌ها با مفاد قوانین و اسناد بالادستی و مسائل و چالش‌های کلیدی مشخص شده است.

- ۱ ارتقای نظام حکمرانی علم و فناوری و مدیریت آموزش عالی
- ۲ تقویت نظام تأمین مالی علم و فناوری
- ۳ تحقق مرجعیت علمی و فناوری
- ۴ تقویت نظام آموزش هدفمند، دانش‌بنیان، نیازمحور، تربیتی و مهارت‌آفرین
- ۵ توانمندسازی و نگهداشت سرمایه انسانی و اجتماعی
- ۶ توسعه همکاری‌های علمی و فناورانه ملی و بین‌المللی
- ۷ کاربردی‌سازی دانش و تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی
- ۸ تقویت زیرساخت‌های علم، فناوری و نوآوری
- ۹ هوشمندسازی آموزش عالی و ارتقای نظام بهره‌وری
- ۱۰ تعالی هویت فرهنگی-تربیتی و اندیشه اسلامی-ایرانی دانشگاهیان

شکل ۴- اولویت‌های راهبردی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دولت چهاردهم

ز- برنامه‌های عملیاتی متناظر با اولویت‌های راهبردی

اولویت راهبردی ۱: ارتقای نظام حکمرانی علم و فناوری و مدیریت آموزش عالی

نظام حکمرانی علم و فناوری و مدیریت آموزش عالی مانند چتری فراگیر بر سایر راهبردها و برنامه‌های وزارت خواهد بود. به طور کلی می‌توان راهبرد ارتقاء نظام حکمرانی و مدیریت آموزش عالی را در سه سطح اجرایی نمود:

سطح ۱: سطح کلان سیاستگذاری و تعاملات بین حوزه‌ای؛

سطح ۲: سطح تعامل وزارت با دانشگاه‌ها و نحوه توزیع اختیارات و مسئولیت‌ها؛

سطح ۳: سطح عملکردی درون دانشگاه‌ها.

براساس سه سطح فوق‌الذکر، وزارت در چارچوب اختیارات خود وظیفه سیاستگذاری و پیگیری اجرایی‌سازی سیاست‌ها را بر عهده دارد.

برنامه‌های عملیاتی:

۱-۱- تدوین و پیاده‌سازی نظام حکمرانی و مدیریت دانشگاه‌های با مسئولیت اجتماعی با محوریت تسهیل اقدامات تحول‌آفرین و نوآورانه از طریق ضوابط در اختیار (همچون اصلاح آیین‌نامه جذب، ترفیع و ارتقاء اعضاء هیئت علمی، آیین‌نامه جامع استخدامی، آیین‌نامه جامع مدیریت دانشگاه‌ها و سایر موارد) در راستای تحقق دانشگاه تمدن‌ساز و حکمت‌بنیان و زمینه‌سازی انجام پژوهش‌های مأموریت‌گرا و مسأله‌محور و پاسخگویی به نیازها و مسائل کشور، تحقق مرجعیت علمی و سرآمدی جهانی در عرصه علوم و فناوری و ارتقای شتاب علمی براساس رویکرد برنامه‌محوری از جمله مأموریت‌گرایی و مسأله‌محوری، شاگردپروری و استادمحوری^۱؛

۲-۱- تدوین و پیاده‌سازی رهنگاشت عملیاتی سند آمایش آموزش عالی کشور با محوریت مدیریت هوشمند منطقه‌ای با توجه به نیازها و ویژگی‌های هر استان و منطقه و تطبیق کلیه سازوکارها و نظام‌های مجوز و امکانات وزارت با رهنگاشت تدوین‌شده مبتنی بر اصل ۳۰ قانون اساسی^۲؛

۳-۱- پرهیز از تصدی‌گری و توجه به سیاستگذاری و نظارت یکپارچه در آموزش عالی با تاکید بر همکاری و مشارکت فعال در فرایندهای سیاستگذاری کلان و قانون‌گذاری با مجلس شورای اسلامی و شورای عالی انقلاب فرهنگی و سایر نهادهای تصمیم‌گیری در کشور؛

۱. مطابق با بند الف ماده ۹۷ برنامه هفتم توسعه کشور

۲. مطابق با ماده ۹۵ برنامه هفتم توسعه کشور

۴-۱- کاهش و جلوگیری از موازی کاری در نظام آموزش عالی کشور به ویژه با تاکید بر هم افزایی میان فعالیت های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رفع همپوشانی های موجود در مسیر ارتقای بهره‌وری آموزش عالی^۱؛

۵-۱- بازتعریف قلمروهای ماموریتی و ساماندهی زیرنظام های آموزش عالی و اجرایی سازی طرح ماموریت گرایی دانشگاه ها در چارچوب کارکرد زیرنظام های مرتبط و آمایش آموزش عالی؛

۶-۱- استقرار نظام اعتبارسنجی و رتبه بندی دانشگاه های دولتی و غیردولتی و اتصال بودجه، مجوزها و تسهیلات به نظام اعتبارسنجی و رتبه بندی^۲؛

۷-۱- استقرار نظام جامع حکمرانی داده های علم و فناوری در حوزه های آموزشی، پژوهشی، فناوری و اجتماعی و سیاست گذاری داده بنیاد با بهره گیری از فناوری های پیشرفته مبتنی بر تحلیل داده های عظیم و هوش مصنوعی؛

۸-۱- اصلاح آیین نامه ارتقاء با توجه به اصول مصوب در شورای عالی انقلاب فرهنگی و تبصره ۱ ماده ۹۵ برنامه هفتم توسعه کشور؛

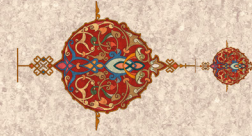
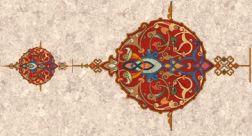
۹-۱- شناسایی و اولویت گذاری علوم و فناوری های حساس و راهبردی کشور مبتنی بر بند ت ماده ۹۷ برنامه توسعه کشور و متمرکز نمودن امکانات در اختیار جهت برگزاری رشته های تحصیلی، توسعه فعالیت های پژوهشی، فناوری و نوآوری و زیرساخت های آزمایشگاهی (همچون توسعه نشریات بین المللی، بورسیه دانشجویان، تجهیز آزمایشگاه های ملی و سایر موارد)^۳؛

۱. مطابق تبصره ۱ ماده ۹۵ برنامه هفتم توسعه کشور

۲. هم اکنون رتبه بندی دانشگاه ها توسط موسسه استنادی جهان اسلام (ISC) انجام می شود. ولی در این رتبه بندی، سطوح مختلف دانشگاه ها شناسایی نمی شود و همچنین نتایج آن به عنوان یک مولفه جهت تخصیص منابع و مجوزهای وزارت مورد بهره برداری قرار نمی گیرد.

۳. حوزه های فناوری راهبردی و حساس در کشور در دنیا دارای اهمیت کلیدی می باشد. در ایران نیز با توجه به شرایط حاکم بر کشور و تحریم های ظالمانه دارای اهمیت مضاعف است. به طور مثال توسعه فناوری های کوانتومی نیازمند آزمایشگاه ها، نیروی انسانی مجرب و امکانات متعددی می باشد که توسعه آن در دانشگاه ها به شکل سنتی از لحاظ مالی و اجرایی امکان پذیر نیست و بایستی با رویکردهای شبکه ای و اولویت گرا نسبت به توسعه این فناوری ها اقدام نمود. در بند ت ماده ۹۷ برنامه هفتم توسعه شش فناوری هوش مصنوعی، کوانتوم، زیست مهندسی، مواد و ساخت پیشرفته، ریزفناوری و ریزالکترونیک و فناوری های عصبی، مغز و علوم شناختی تاکید شده است.

۱۰-۱- تقویت دانش حکمرانی از طریق حمایت از ایجاد اندیشکده‌ها و دانشکده‌های حکمرانی جهت پاسخگویی سریع به نیازهای کشور در عرصه‌های مختلف^۱.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

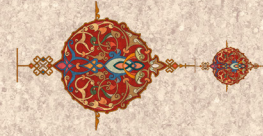
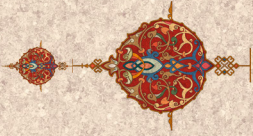
سیاست‌های کلی علم و فناوری بندهای ۱-۵ و ۲-۱ و ۲-۶، سند آمایش آموزش عالی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، قانون اهداف، وظائف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بند الف ماده ۲، سیاست‌های کلی علم و فناوری بندهای ۱-۵ و ۲-۱، سند آمایش آموزش عالی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، سیاست‌های کلی علم و فناوری بند ۲-۶، برنامه ششم توسعه کشور ماده ۲۶، احکام دائمی ماده ۱ تبصره ۷، برنامه توسعه ششم کشور ماده ۶۵ و ۶۴، قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بند الف ماده ۲، برنامه ششم توسعه ماده ۶۴

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش‌های شماره ۳، ۵، ۶، ۷ و ۸

توضیحات تکمیلی: در ماده ۹۵ و ۹۷ برنامه هفتم توسعه کشور موضوع حکمرانی و مدیریت آموزش عالی در سطح کلان به‌طور ویژه مورد تاکید قرار گرفته است. بر این اساس دانشگاه‌های کشور از رویکرد سنتی مبتنی بر منابع در اختیار و با توجه اندک به نیازهای جامعه بایستی به سمت دانشگاه‌های تمدن‌ساز و حکمت‌بنیان و زمینه‌سازی انجام پژوهش‌های مأموریت‌گرا و مسأله‌محور و پاسخگویی به نیازها و مسائل کشور، تحقق مرجعیت علمی و سرآمدی جهانی در عرصه علوم و فناوری و ارتقای شتاب علمی حرکت نمایند. لذا رویکرد برنامه‌محوری بایستی جایگزین رویکرد منبع‌محوری صرف شود. در رویکرد برنامه‌محوری دانشگاه‌ها برای دریافت مجوز اجرای رشته‌های تحصیلی، دریافت مجوز نشریات علمی و ایجاد مراکز فناوری و نوآوری، جذب اعضای هیئت علمی و سایر موارد نیازمند ارائه برنامه‌های مستقل با پیش‌بینی‌های لازم برای ورودی‌ها و خروجی‌ها می‌باشند. این بدان معناست که دانشگاه‌ها تعدادی برنامه^۲ (حداکثر ۵ ساله) را به تصویب وزارت رسانده و ذیل برنامه مذکور رشته‌های تحصیلی و امکانات پژوهشی و فناوری خود را درخواست می‌کنند. این رویکرد که امروزه در پیشرفته‌ترین نظام‌های آموزش عالی دنیا انجام می‌شود منجر به این می‌شود که جذب استاد، پذیرش دانشجو، اجرای رشته تحصیلی، تخصیص امکانات پژوهشی، فناوری و نوآوری مبتنی بر یک برنامه نیازمحور انجام شود و در مسیر انجام برنامه پیش‌بینی‌های لازم مالی، نیروی انسانی و زیرساختی صورت

۱. مطابق با بند پ ماده ۴ برنامه هفتم توسعه

پذیرد. هم اکنون به جز معدود دانشگاه‌های کشور (که در حوزه‌های ماموریت‌گرا فعالیت می‌کنند) سایر دانشگاه‌ها بر این اساس عمل نمی‌نمایند. در برنامه هفتم توسعه ۳۰ دانشگاه معین استان‌ها موظف می‌باشند به سمت این رویکرد نوین و بهره‌ور حرکت کنند. در سال ۱۴۰۳ و منطبق با برنامه هفتم توسعه، آیین‌نامه برنامه‌محوری آموزشی، پژوهشی و فناوری به تصویب رسیده است و بایستی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ اجرایی شود به گونه‌ای که تخصیص بخشی از دانشجویان و امکانات پژوهشی و فناوری در سال ۱۴۰۴-۱۴۰۵ بر این اساس آغاز شود.

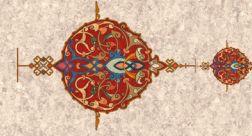
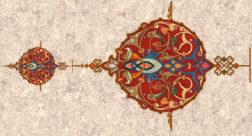
اولویت راهبردی ۲: تقویت نظام تأمین مالی علم و فناوری

تأمین منابع پایدار و قابل اطمینان به منظور انجام امور پژوهش و فناوری در دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی همواره به عنوان یکی از دغدغه‌های مسوولین امر می‌باشد. وابستگی شدید دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی به منابع دولتی این امر را با چالش‌های بیشتری مواجه می‌نماید. موضوع درآمدزایی و تأمین منابع مالی از سایر منابع غیر دولتی در جهت اجرایی‌شدن برنامه‌های حوزه پژوهش و فناوری یکی از اهداف در توسعه نسل سوم و چهارم دانشگاه‌ها می‌باشد. انجام قراردادهای ارتباط با جامعه و صنعت، توجه به منابع غیر از سرانه دولتی و یا سرانه دانشجویی در دانشگاه‌ها از موضوعات اصلی در این حوزه می‌باشد.

برنامه‌های عملیاتی:

- ۱-۲- استفاده از ظرفیت‌های قانونی و بهره‌گیری از اختیارات سازمان‌های نظارتی برای افزایش سالانه اعتبارات پژوهش و فناوری طبق اهداف برنامه هفتم؛
- ۲-۲- معرفی شورای عالی عتف به عنوان متولی پیگیری و جذب منابع لازم طبق قانون برنامه هفتم توسعه؛
- ۳-۲- تأمین منابع مالی حوزه پژوهش و فناوری از طریق درآمدهای پایدار و مستمر در کشور از قبیل درصدی از فروش نفت و گاز یا منابع قابل تهاتر؛
- ۴-۲- هدایت و ترغیب خیرین و واقفین جهت هزینه‌کرد در توسعه علم و فناوری؛
- ۵-۲- حمایت از صندوق‌های پژوهش و فناوری و خطرپذیر در بخش خصوصی و غیر دولتی؛
- ۶-۲- استفاده از فاینانس برای خرید تجهیزات تحقیقاتی؛
- ۷-۲- ایجاد و توسعه صندوق‌های تأمین مالی مبتنی بر گزنت با محوریت "توسعه علمی و پژوهشی" در سطح

ملی و تقویت منابع مالی آن جهت حمایت از تحقیقات پایه، پژوهش‌های علوم انسانی و اسلامی و علوم پایه و توسعه زیرساخت‌های پژوهشی و آزمایشگاهی، تقویت نظام گزنت و تسهیلات مالی توسعه پژوهش در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی؛

۸-۲- تنوع‌بخشی به شیوه‌های تأمین مالی و تسهیل‌گری در شرایط جذب منابع غیردولتی در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها از جمله مشارکت با سازمان‌ها، صنایع و بنگاه‌های بزرگ اقتصادی، وقف، کمک‌های خیرین و بنیادهای نیکوکاری با تدوین قوانین و مقررات لازم؛

۹-۲- استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در دانشگاه‌ها در پیوند با نظام ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و بازنگری تدریجی در نظام تخصیص بودجه با رویکرد تخصیص بخشی از سرجمع بودجه دانشگاه‌ها مبتنی بر درآمدهای اختصاصی آن‌ها؛

۱۰-۲- تلاش برای افزایش بودجه پژوهش و فناوری کشور از اعتبارات عمومی و عدم اجازه کاهش ریالی و سهم بودجه پژوهشی و فناوری دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و عمومی در بودجه سالیانه؛

۱۱-۲- جداسدن بودجه تأمین هزینه امور دانشجویی (به‌ویژه هزینه تغذیه و نگهداری خوابگاه‌ها) از بودجه جاری دانشگاه‌ها.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۵، برنامه ششم توسعه کشور ماده ۷، نقشه جامع علمی کشور جدول ۲۲-۴.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش شماره ۱، ۲ و ۳

توضیحات تکمیلی: یکی از مشکلات اصلی در حوزه پژوهش و فناوری کشور موضوع تأمین مالی برای انجام تحقیقات، خرید تجهیزات و سایر آزمایشگاهی که جزء لاینفک تحقیقات علمی می‌باشد، است. براساس اهداف پیش‌بینی شده در اسناد بالادستی همچون نقشه جامعه علمی کشور و همچنین برنامه‌های پنج ساله توسعه کشور مقرر گردیده بود که نسبت بودجه بخش پژوهش و فناوری از تولید ناخالص کشور از ۰.۵ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۴ درصد در سال ۱۴۰۴ ارتقاء یابد و این امر مکرراً در برنامه‌های پنج ساله توسعه کشور نیز تأکید گردید ولی متأسفانه هیچ‌گاه این نسبت در بهترین حالت (سال ۱۳۹۶) بیشتر از ۰.۷۵ درصد نبوده است و در سال ۱۴۰۱ این عدد به ۰.۴۷ رسید در حالی که در برنامه پنج ساله هفتم این میزان ۲ درصد هدفگذاری شده بود.

وابستگی تأمین مالی به منابع دولتی این مشکل را دو چندان نموده است از همین رو شناسایی و دست‌یابی به منابع مطمئن و همچنین هزینه‌کرد درست و برنامه‌ریزی‌شده در این حوزه می‌تواند بسیار کارا بوده و منابع تحقیق و توسعه را افزایش دهد. استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی، خیرین حوزه پژوهش، جذب گرنت‌های بین‌المللی و مواردی از این دست می‌تواند راهگشای این راهبرد باشد.

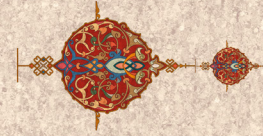
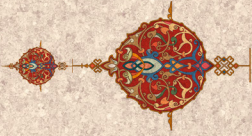
اولویت راهبردی ۳: تحقق مرجعیت علمی و فناوری

عبارت «مرجعیت علمی» نخستین بار در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) و در دیدار با دانشگاهیان دانشگاه امام صادق (ع) مطرح شد. امروز این عبارت، علاوه بر اینکه در اسناد بالادستی و سیاست‌های کلان نظام (سند چشم‌انداز، نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی علم و فناوری، سند اسلامی‌شدن دانشگاه‌ها و بیانیه گام دوم انقلاب) مورد اشاره قرار گرفته، به یک عبارت رایج در گفتمان دانشگاهی و علمی کشور تبدیل شده و دستیابی به آن به‌عنوان یکی از مأموریت‌های مهم و کلیدی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی مطرح شده است.

مرجعیت یکی از مفاهیم گسترده در گفتمان پیشرفت علمی ایران محسوب می‌شود. در واقع، مرجعیت را می‌توان کلان‌فرایندی دانست که پیشرفت همه‌جانبه کشور، اقتدار علمی، ثروت‌آفرینی، رشد اقتصادی، اقتدار ملی، عزت ملی و بالندگی تمدن اسلامی از جمله دستاوردها و چشم‌اندازهای آن است. به عبارت دیگر، اگرچه رویکرد سطحی به مقوله مرجعیت به‌طور معمول محدود به تعداد مقالات انتشاریافته و تعداد استنادات این مقالات تلقی می‌شود، اما دقت در وضعیت کشورهایی که حائز جایگاه مرجعیت علمی در رشته‌های مختلف هستند، روشن می‌سازد که مزیت این کشورها به‌مراتب فراتر از تولید مقالات است. در واقع مرجعیت این کشورها حاصل سال‌ها سرمایه‌گذاری برای توسعه فرهنگی، نظری، فلسفی، زیرساختی و نهادی در آنهاست. در نتیجه می‌توان گفت نیل به مرجعیت فراگیر، مستلزم راهبردی ویژه برای توسعه مبانی فلسفی و نظری در حوزه‌های علمی مختلف (به‌ویژه علوم انسانی و اجتماعی) و اجماع نظر در مورد تعریف دقیق، مبانی نظری، ابعاد و لایه‌های مرجعیت و نقاط قوت و مزیت‌های واقعی کشور و زیرساخت تشکیلاتی و مدیریتی ضروری برای دستیابی به مرجعیت آن است.

دستیافتن به جایگاه اول علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی به‌عنوان یکی از بندهای سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران ذکر شده است. در این راستا، ارتقاء جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام نیز در سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم

رهبری (مدظله‌العالی) مصوب شده است. در سال‌های اخیر روند توسعه و تولید آثار علمی در کشور تا حدودی کند شده است. با این‌وجود رتبه‌های جهانی کسب‌شده دانشگاه‌های کشور از تناسب کافی با اثربخشی اجتماعی آنها برخوردار نیست. با عنایت به تأکید اسناد بالادستی و اهمیت حضور پررنگ نظام آموزش عالی در عرصه بین‌المللی، مرجعیت علمی به‌عنوان یکی از اولویت‌های راهبردی وزارت در نظر گرفته شده است.

برنامه‌های عملیاتی:

- ۳-۱- افزایش تعداد دانشگاه‌های کشور در نظام‌های معتبر بین‌المللی و ارتقاء رتبه علمی کشور از نظر تولید بروندهای مقالات علمی در سطح جهان؛
- ۳-۲- پیشبرد پژوهش‌ها به سمت هم‌افزایی میان استادان و تشکیل هسته‌های پژوهشی سرآمدان؛
- ۳-۳- افزایش تعداد بروندهای علمی محققان ایران در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی در راستای ارتقای رتبه علمی کشور در سطح جهان؛
- ۳-۴- تقویت تولید داخلی و جلوگیری از واردات محصولات مشابه تولید داخل؛
- ۳-۵- متناسب‌سازی و تراز نمودن تقاضای بازار بر محصولات/ خدمات واحدهای فناوری؛
- ۳-۶- تقویت همکاری‌ها و ارتقای رؤیت‌پذیری بین‌المللی؛
- ۳-۷- تحول‌آفرینی در عرضه محصولات دانش‌بنیان و هم‌رسانی عرضه و تقاضا در بستر برخط؛
- ۳-۸- افزایش سهم دانشمندان ایرانی و اثربخشی آنها در تولیدات علمی جهانی از طریق نمایه‌سازی مجلات علمی داخلی در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی به‌ویژه در حوزه علوم انسانی و اجتماعی و مجلات فارسی؛
- ۳-۹- تقویت نظام تأمین مالی و افزایش بودجه پژوهش مطابق با مصوبه برنامه هفتم توسعه؛
- ۳-۱۰- ارتقای نقش انجمن‌های علمی در فرآیندهای مطالعاتی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در سطح ملی و بین‌المللی؛
- ۳-۱۱- افزایش اثربخشی تحقیقات در حوزه علوم انسانی و اجتماعی برای نقش‌آفرینی در سطح ملی و بین‌المللی؛
- ۳-۱۲- ایجاد رصدخانه مرجعیت علمی با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

بند ۲-۱ از ردیف ۱ سیاست‌های کلی علم و فناوری، ردیف ۵ راهبرد ملی از راهبرد کلان ۴ نقشه جامع علمی کشور، ردیف ۲۵ اقدام ملی از راهبرد کلان ۹ نقشه جامع علمی کشور، جدول ۱۳ ماده ۶۶ برنامه پنج ساله ششم توسعه، بندهای ۱، ۲ و ۳ راهبرد ۱ چالش ۴ برنامه تحول آموزش عالی، ردیف ۳ بند و ماده ۱۶ و بند ل ماده ۱۸ برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور، ماده ۹۳ و ۹۷ برنامه هفتم توسعه کشور.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش‌های شماره ۴ و ۹

توضیحات تکمیلی: در سال ۲۰۲۳ طبق گزارش پایگاه معتبر بین‌المللی سایمگو کشور ایران با داشتن ۷۳۵۴۵ مقاله نمایه‌شده در این پایگاه، جایگاه ۱۶ را در سطح جهان کسب نمود. این در حالی است که ایران در طی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ همواره جایگاه ۱۵ جهان را به خود اختصاص داده بود. در سال ۲۰۲۳ ترکیه با داشتن ۷۵۳۰۵ مقاله در جایگاه ۱۵ قرار گرفت و کشور برزیل با داشتن ۸۸۸۲۷ مقاله جایگاه ۱۴ جهان را از نظر تولیدات علمی به خود اختصاص داد. بر همین اساس با توجه به اهداف تعیین‌شده در برنامه هفتم توسعه کشور جهت کسب جایگاه ۱۴ علمی جهان ضرورت دارد تا حداقل بالغ بر ۹۰ هزار مقاله در این پایگاه نمایه شود.

یکی از راهکارهای افزایش آمار مقالات نمایه‌شده در این پایگاه، افزایش تعداد نشریات نمایه‌شده ایرانی در پایگاه اسکوپوس می‌باشد. در حال حاضر تعداد نشریات نمایه‌شده وزارت عتف در پایگاه اسکوپوس، ۱۷۲ نشریه می‌باشد که در مقایسه با بالغ بر ۱۶۰۰ نشریه معتبر علمی وزارت عتف این عدد بسیار ناچیز و در حدود ۱۱ درصد نشریات علمی را شامل می‌گردد. بنابراین افزایش تعداد نشریات علمی نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس از طریق حمایت مالی و همچنین ارتقاء سطح کیفی نشریه و سطح استانداردهای نشریه باعث رشد تعداد مقالات نمایه‌شده در این پایگاه، گسترش زبان فارسی در سطح بین‌الملل و در نتیجه ارتقاء رتبه علمی کشور در سطح جهانی خواهد شد.

از دیگر شاخص‌های کسب مرجعیت علمی افزایش تعداد دانشگاه‌ها در نظام‌های رتبه‌بندی می‌باشد. در حال حاضر ۷۳ دانشگاه در نظام رتبه‌بندی تایمز حضور دارند که تنها ۷ دانشگاه دارای رتبه زیر ۵۰۰ می‌باشد و طبق جدول برنامه هفتم این تعداد باید به ۲۰ عدد ارتقاء یابد. از همین رو توجه به شاخص‌های ارزیابی نظام‌های رتبه‌بندی و بهبود وضعیت دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی کشور از نظر این شاخص‌ها، یکی از ضرورت‌های اصلی در دستیابی به این اهداف برنامه هفتم توسعه کشور است.

- ارتقاء کیفی نشریات علمی ایران نمایه شده در اسکوپوس از طریق حمایت‌های مالی مناسب و همچنین تلاش‌هایی در جهت ارتقاء رویت‌پذیری مقالات این نشریات باعث خواهد گردید تا افزایش ۲۵ درصد پیشرفت در تعداد نشریات ایرانی دارای چارک مورد انتظار در برنامه هفتم توسعه تحقق یابد.
- نسبت اعتبارات پژوهش و فناوری بخش دولتی به تولید ناخالص داخلی در وضعیت فعلی ۰.۷٪ و در برنامه هفتم به میزان ۲٪ پیش‌بینی شده است.
- رتبه جهانی ایران از نظر کمیت تولید علم به استناد پایگاه‌های معتبر بین‌المللی در وضعیت فعلی در رتبه ۱۶ هستیم و پیش‌بینی شده در پایان برنامه هفتم به رتبه ۱۴ برسیم.
- تعداد نشریات ایرانی نمایه‌شده دارای چارک در پایگاه استنادی اسکوپوس در وضعیت فعلی ۳۲۱ نشریه و در پایان برنامه هفتم، ۴۰۱ نشریه پیش‌بینی شده است.
- نسبت تعداد مقالات مشترک با محققان خارجی از کل مقالات ایرانی نمایه‌شده در یکی از پایگاه‌های علمی در وضعیت فعلی ۳۴٪ و در پایان برنامه هفتم، ۳۹٪ در نظر گرفته شده است.
- شمار دانشجویان خارجی (حضور و الکترونیکی) در سال ۱۴۰۰، تعداد ۱۳۰۰۰۰ نفر بوده است که در پایان برنامه هفتم توسعه، ۳۲۰۰۰۰ نفر پیش‌بینی شده است.
- تعداد دانشگاه‌های ایرانی قرار گرفته در یکی از نظام‌های رتبه‌بندی معتبر با رتبه زیر ۵۰۰ در حال حاضر، ۷ دانشگاه و تعداد ۲۰ دانشگاه در پایان برنامه هفتم پیش‌بینی شده است.
- رشد فروش کالاها و خدمات دانش‌بنیان از تولید ناخالص داخلی نسبت به سال تصویب برنامه هفتم (۵۱۷ هزار میلیارد تومان در اسفند ۱۴۰۲)، ۲۰۰ درصد هدف‌گذاری شده است.
- رتبه صادرات محصولات با فناوری متوسط به بالا (های‌تک) در منطقه، ۲ در نظر گرفته شده است.
- رتبه شاخص نوآوری ایران در سال ۲۰۲۳ در بین ۱۳۲ کشور ۶۲ بوده و در پایان برنامه هفتم توسعه، ۴۲ در نظر گرفته شده است.
- سهم پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تقاضامحور و نیازمحور از کل پایان‌نامه‌ها و رساله‌های انجام‌شده در گروه غیر علوم انسانی براساس سامانه نظام ایده‌ها و نیازها (نان) در حال حاضر ۱.۵ درصد است و در پایان برنامه هفتم توسعه ۲۰ درصد در نظر گرفته شده است.

اولویت راهبردی ۴: تقویت نظام آموزش هدفمند، دانش‌بنیان، نیازمحور، تربیتی و مهارت‌آفرین

پنج ویژگی می‌تواند هر نظام آموزشی را در دنیا به یک نظام آموزشی پیشرفته و کارآمد مبدل سازد. هدفمندی، منطبق با دانش روز، پاسخگو به نیازها، اخلاق‌محوری در کنار انتقال دانش تخصصی و مهارت‌آفرینی پنج مولفه اصلی آموزش کارآمد می‌باشد. البته این مولفه‌ها در سطح دوره‌های مهارتی، دوره‌های کارشناسی و تحصیلات تکمیلی متفاوت و متمایز است. بدین جهت یک رویکرد تحول‌آفرین برای دانشگاه‌های با مسئولیت اجتماعی، مهاجرت از آموزش سنتی به آموزش پیشرو و هدفمند می‌باشد. برای این مهم نیاز است تا سازوکارهای آموزش در شیوه مدرن خود و با الهام از سوابق تاریخی آموزش در ایران و بستر اسلامی- ایرانی بازطراحی شود.

برنامه‌های عملیاتی:

- ۴-۱- تسهیل اجرای دروس مهارتی-اشتغال‌پذیری (کاربینی، کارآموزی، کارورزی، مهارت‌های نرم شغلی و کارآفرینی) در مقطع کارشناسی از طریق رویکردهای تشویقی و پیش‌بینی امتیاز ویژه در ارائه مجوزها و خدمات دولتی به مجموعه‌های مشارکت‌کننده در اجرای این دروس در دانشگاه‌ها؛
- ۴-۲- پیش‌بینی ردیف بودجه اختصاصی جهت افزایش توان مهارتی-اشتغال‌پذیری دانشجویان در دانشگاه‌ها و حمایت ویژه از دانشگاه‌های پیشرو جهت تقویت برنامه‌های مهارتی-اشتغال‌پذیری و زیرساخت‌های کارگاهی و مهارتی؛
- ۴-۳- ایجاد زیست‌بوم مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری دانشجویان با مشارکت دانشگاه‌ها، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی کاربردی، اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن، کانون‌های کارآفرینان برتر رسمی در استان‌ها و سطح ملی و سایر نهادها و انجمن‌های فعال در حوزه کارآفرینی و صنعت؛

۱. مطابق با مصوبه شورای عالی اشتغال آیین‌نامه تسهیل دروس مهارتی-اشتغال‌پذیری بایستی به تصویب هیات وزیران برسد. همچنین در تبصره ۲ ماده ۹۵ برنامه هفتم توسعه کشور نیز این موضوع پیش‌بینی شده است. یکی از اقدامات وزارت در ۳ ماه اول استقرار پی‌گیری و تصویب این آیین‌نامه در هیات وزیران خواهد بود.
۲. همچنین شیوه‌نامه اجرای دروس مهارتی-اشتغال‌پذیری در سال ۱۴۰۲ در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تصویب و از سال ۱۴۰۳ لازم‌الاجرا می‌باشد. انجام این مهم برای کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی نیازمند اهتمام ویژه در تخصیص بودجه به دانشگاه‌ها می‌باشد که بایستی در بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شود.
۳. لازم به ذکر است هم‌اکنون امکانات متعددی در دانشگاه‌های مهارتی کشور قرار دارد که در صورت ایجاد یک زیست‌بوم مهارتی مناسب در نظام آموزش عالی کشور، امکان اتصال این امکانات به دانشگاه‌های عادی کشور فراهم است. این امر ضمن فعال‌سازی

- ۴-۴- ایجاد پرونده الکترونیک مهارت و اشتغال ویژه دانشجویان از شروع تحصیل با هدف رصد فعالیت‌های منجر به مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری دانشجویان و در ادامه ارائه حمایت از اشتغال دانش‌آموختگان؛
- ۴-۵- ایجاد تناسب اشتغال و گسترش آموزش عالی در سطح کد رشته محل‌ها و ساماندهی کد رشته محل‌های تحصیلی با اشتغال کم؛
- ۴-۶- اتصال دوره متوسطه دوم در هنرستان به آموزش عالی مهارتی با همکاری وزارت آموزش و پرورش و ایجاد مزیت‌های تحصیلی برای دانش‌آموزان و دانشجویان مشارکت‌کننده در این طرح و کوتاه‌سازی دوره تحصیل با حذف دروس مشترک هنرستان و دانشگاه؛
- ۴-۷- بکارگیری رویکردهای نوین فناورانه و آموزش ترکیبی مبتنی بر فناوری‌های نوین دیجیتال و هوش مصنوعی با هدف افزایش کیفیت، اثربخشی و مهارت دانشجویان و افزایش بهره‌وری آموزش عالی؛
- ۴-۸- تقویت و تسریع در تحول علوم انسانی و اسلامی از طریق به‌روزرسانی مستمر محتوا، تقاضامحور نمودن رشته‌ها و توجه به بسترهای اجتماعی و فرهنگی جامعه و توسعه کرسی‌های نظریه‌پردازی و ترویجی؛
- ۴-۹- ایجاد و بازنگری رشته‌های تحصیلی در حوزه‌های میان‌رشته‌ای و علوم و فناوری‌های نوظهور، تحول‌آفرین، همگرا، علوم پایه و علوم انسانی مبتنی بر دانش روز، نیازهای کشور و بسترهای فرهنگی، اجتماعی و دینی و ادغام رشته‌ها و گرایش‌ها در جهت غنابخشی شغلی و محتوایی به رشته‌های تحصیلی؛
- ۴-۱۰- پذیرش دانشجویان به شیوه استادمحور در مقاطع تحصیلات تکمیلی با تعیین موضوع پایان‌نامه و رساله در ابتدای دوره براساس نیاز اعلام شده در قالب مرجعیت علمی، نیاز دستگاہی و نیاز شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور؛

منابع و ظرفیت‌های دانشگاه‌های مهارتی، منجر به تقویت جدی دانشگاه‌های کشور در موضوع آموزش‌های مهارت‌آفرین می‌شود. همچنین بهره‌گیری از ظرفیت نهادهای کارآفرینی و صنعتی نیز می‌تواند منجر به تسریع شکل‌گیری این زیست‌بوم شود.

۱. هم‌اکنون یکی از مشکلات نظام آموزش عالی در اختیار نداشتن آمار و اطلاعات دقیق از میزان اشتغال دانشجویان به تفکیک مکان (شهرستان، استان و ملی) و همچنین میزان ارتباط شغلی با شغل کنونی دانش‌آموخته می‌باشد. در کنار این مشکل عدم ارتباط نظام‌مند دانشگاه با دانشجویان جهت ارائه محتواها و خدمات کارآفرینی و مهارت‌افزایی نیز منجر به تخصیص نامناسب منابع در دسترس نیز شده است.

۲. مطابق بر تبصره ۲ ماده ۹۷ برنامه هفتم توسعه کشور

۳. مطابق با بند الف ماده ۹۷

۴-۱۱- کاهش طول دوره تحصیلی دانشجویان در دوره‌های تحصیلی مختلف از طریق کاهش تعداد واحدهای درسی غیر ضروری و سازماندهی نیمسال‌های تحصیلی^۱ و توجه به آموزش مستمر پس از دانش‌آموختگی.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

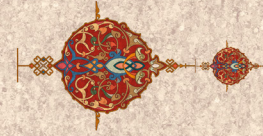
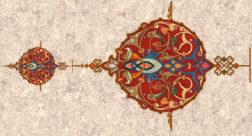
بند ۵-۵ سیاست‌های کلی علم و فناوری، بند ۱-۴ و ۲-۳ و ۳-۶ نظام آموزشی سند دانشگاه اسلامی، بند ۴-۱ نظام پژوهش و فناوری سند دانشگاه اسلامی، سند آمایش آموزش عالی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش‌های شماره ۲، ۳، ۵، ۷ و ۸

توضیحات تکمیلی: نظام آموزش هدفمند و مهارتی یکی از محورهای تحولی آموزش عالی در سال‌های اخیر بوده است که نیاز به استمرار و تقویت در مسیر پیش رو دارد. هم‌اکنون میزان آموزش مهارتی در کشور کمتر از ۲۵ درصد می‌باشد و مطابق با برنامه هفتم توسعه کشور سهم آموزش‌های مهارتی و حرفه‌ای در کلیه زیرنظام‌های آموزش عالی و کلیه مقاطع براساس نیازهای جامعه و اصلاح برنامه‌های درسی با رویکرد افزایش مهارت‌های حرفه‌ای بایستی به ۴۰ درصد برسد. برای تحقق این مهم ضرورت دارد علاوه بر تقویت توانمندی‌های دانشگاه‌های مهارتی از مسیرهایی همچون اتصال دوره متوسطه دوم در هنرستان‌ها به آموزش عالی مهارتی، به تقویت آموزش‌های مهارتی-اشتغال‌پذیری در دانشگاه‌های عادی که در شورای عالی اشتغال (مرداد ماه ۱۴۰۲) مصوب شد و در تبصره ۲ ماده ۹۵ برنامه هفتم توسعه کشور مورد تاکید قرار گرفت، توجه ویژه نمود. سال آغازین برنامه مصادف با سال شروع اجرای دروس مهارتی-اشتغال‌پذیری می‌باشد که هم‌اکنون در کلیه رشته‌های تحصیلی کارشناسی فنی و مهندسی و سایر رشته‌های بازنگری‌شده جدید در مقطع کارشناسی پیش‌بینی شده است. متأسفانه نبود ردیف بودجه مستقل برای آموزش‌های مهارتی-اشتغال‌پذیری در دانشگاه‌ها، اجرای این دروس را با چالش‌هایی مواجه می‌کند. همچنین در برنامه هفتم توسعه کشور و مصوبه شورای عالی اشتغال پیش‌بینی شده است که آیین‌نامه تسهیل اجرای دروس مهارتی-اشتغال‌پذیری در

۱. هم‌اکنون به دلیل تعداد زیاد واحدهای درسی در کشور و نوع ارائه دروس در دانشگاه‌ها، سنوات تحصیلی دانشجویان در ایران به نسبت بسیاری از کشورهای دنیا بالاتر می‌باشد. با توجه به تحولات سریع علوم و فناوری در دنیا، طولانی بودن سنوات تحصیلی ضمن ایجاد تاخیر در ورود دانشجویان به بازار کار منجر به کاهش توانمندی‌های دانشجویان در مواجهه با علوم و فناوری‌های نوظهور می‌شود.

هیئت وزیران به تصویب برسد که براساس مصوبه برنامه هفتم توسعه حداکثر تا دی ماه ۱۴۰۳ بایستی این آیین‌نامه به تصویب هیئت وزیران رسیده و شرایط حضور دانشجویان در دستگاه‌ها، شرکت‌های دانش‌بنیان و فناوری و واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی را تسهیل نماید. پیش‌بینی می‌شود اجرای مناسب این دروس در مقطع کارشناسی در دوره‌ای پنج ساله منجر به افزایش بهره‌وری نیروی انسانی به ارزش بیش از ۳۰ هزار میلیارد تومان در سال خواهد شد.

اولویت راهبردی ۵: توانمندسازی و نگهداشت سرمایه انسانی و اجتماعی

توانمندسازی و نگهداشت سرمایه انسانی به‌ویژه نخبگان و استعدادهای درخشان و اساتید از برنامه‌های ویژه هر نظام آموزش عالی کارآمد و پیشرو می‌باشد. ایجاد جایگاه‌های مناسب کاری و اجتماعی در کنار در نظر گرفتن معیشت این گروه از افراد جامعه در نگهداشت ایشان بسیار اهمیت دارد.

برنامه‌های عملیاتی:

۱-۵- شفاف‌سازی مسیر شغلی استعدادهای درخشان و نخبگان به شرط حفظ پویایی تا زمان اشتغال توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری از طریق بورسیه‌های تضمین شغلی؛

۲-۵- ایجاد سامانه شناسایی و رصد وضعیت استعدادهای درخشان و نخبگان در دانشگاه‌های کشور و حرکت به سمت رویکردهای حمایتی ویژه استعدادهای درخشان و نخبگان شناسایی شده (همچون تسهیلات بدون آزمون استعدادهای درخشان، عضویت در هیئت علمی، بکارگیری به عنوان پژوهشگر مستقل و ...)

۳-۵- ایجاد کارگروه ویژه در سطح دولت با همکاری صداوسیما و شهرداری‌ها برای اجرای برنامه رسانه‌ای ویژه برای استعدادهای درخشان و نخبگان با محوریت امیدآفرینی و ایجاد روحیه حل مساله؛

۴-۵- ارتقای شان و منزلت اساتید و توانمندسازی آن‌ها و تغییر نقش آن‌ها از آموزش به مربی‌گری و توجه ویژه به معیشت اعضاء هیئت علمی جوان دارای شرایط نخبگی و استعداد درخشان به‌ویژه در بخش مسکن از طریق حمایت از ایجاد واحدهای مسکونی سازمانی و تخصیص به ایشان برای مدت زمانی مشخص در بدو استخدام؛

۵-۵- پرداخت پژوهانه ماهیانه به دانشجویان استعداد درخشان و نخبه در مقطع دکتری روزانه دولتی در ازای فعالیت به عنوان پژوهشگر تمام‌وقت مطابق با بند ب ماده ۹۵؛

۵-۶- تحول در آئین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی با هدف افزایش نقش اعضای هیئت علمی در ماموریت‌گرایی و حل مسائل کشور؛

۵-۷- بازنگری نظام جبران خدمات اعضای هیئت علمی با رویکرد افزایش رقابت‌پذیری علمی و پژوهشی و اتصال آن به رفع نیازها و مسایل کشور؛

۵-۸- بکارگیری حداقل ۲۰ درصد از دانشجویان دکتری دوره‌های روزانه دولتی به عنوان پژوهشگران استادمحور تمام وقت در دانشگاه‌ها با پرداخت حق الزحمه ماهیانه از محل جذب گرنت اعضای هیئت علمی (از طریق صندوق‌های تأمین مالی، صندوق شورای عالی عتف، کارفرمایان خارج از دانشگاه و درآمدهای اختصاصی دانشگاه) و قرارداد اولویت جذب دانشجو و راهنمایی رساله‌های دکترا به اعضای هیئت علمی دارای گرنت (از محل کارفرمایان خارج از دانشگاه) جهت بکارگیری تمام وقت دانشجویان دکترا؛

۵-۹- بکارگیری دانش‌آموختگان دوره دکتری دانشگاه‌ها در قالب پژوهشگران تمام وقت پسادکتر و دستیار پژوهشی در فعالیتهای پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها از محل جذب گرنت اعضای هیئت علمی با صندوق‌های تأمین مالی، کارفرمایان خارج از دانشگاه و درآمدهای اختصاصی دانشگاه و ایجاد اولویت برای پژوهشگران پسادکتر در جذب به عنوان عضو هیئت علمی؛

۵-۱۰- شناسایی و حفظ نخبگان داخل کشور و گسترش مهاجرت معکوس نخبگان از طریق بکارگیری آنها در حوزه‌های علمی مختلف (با توجه ویژه بر جبران عقب ماندگی در حوزه نخبگان علوم پایه و علوم انسانی) از طریق ایجاد کارراه علمی، پژوهشی، فناورانه و فرهنگی همراه با تأمین امکانات مالی و غیر مالی مورد نیاز از طریق وزارت، بنیاد ملی نخبگان، دانشگاه‌ها و مجموعه‌های دانش‌بنیان؛

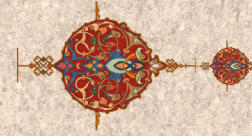
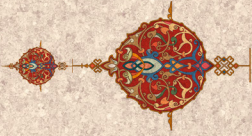
۵-۱۱- حمایت از دانشجویان شاغل به تحصیل که براساس شاخص‌های آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و اجتماعی، فناوری و نوآوری، ورزشی، هنری، بین‌المللی آیین‌نامه سرآمد محسوب می‌شوند؛

۵-۱۲- طراحی سامانه برای اجرای فرآیند شناسایی دانشجویان سرآمد؛

۵-۱۳- حمایت از افزایش دوره‌های پسادکتری و اجرای آیین‌نامه مربوطه مصوب شورای عالی عتف؛

۵-۱۴- افزایش کمی امریه‌های سربازی برای فارغ‌التحصیلان دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری و همچنین محققان پسادکتری؛

۵-۱۵- ارائه بورس‌های تحصیلی و حمایت‌های مالی برای دانشجویان و محققان برجسته؛

۵-۱۶- طراحی مسیر جذب اعضای هیئت علمی از طریق دوره‌های پسادکتری.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی

سند دانشگاه اسلامی راهبرد ۱۷ و ۱۰ از فصل پنجم، سیاست‌های کلی علم و فناوری بند ۴-۴، نقشه جامع علمی کشور راهبرد کلان ۸، ماده ۱ تبصره ۶ احکام دائمی و ماده ۱ تبصره ۷-۲ احکام دائمی، سند راهبردی کشور در امور نخبگان.

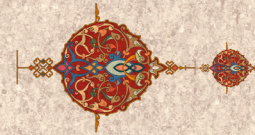
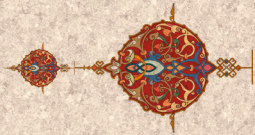
چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش شماره ۴

اولویت راهبردی ۶: توسعه همکاری‌های علمی و فناورانه ملی و بین‌المللی

همانگونه که در نقشه جامع علمی کشور نیز آمده است کشور جمهوری اسلامی ایران، با احیای فرهنگ و برپایی تمدن نوین اسلامی ایرانی برای پیشرفت ملی، گسترش عدالت و الهام‌بخشی می‌بایستی تبدیل به مرجعیت علمی در جهان تبدیل شود. چشم انداز و هدف اصلی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تبدیل ایران به یکی از مراکز علمی و فناوری برتر در منطقه و جهان اسلام است. این وزارتخانه مأموریت دارد تا با گسترش تعاملات بین‌المللی، نقش کلیدی خود را در رشد علمی و توسعه فناوری‌های پیشرفته ایفا کند. تحریم‌های ظالمانه همه جانبه آثار منفی و عوارض متعددی در تمامی حوزه‌ها در بر داشته است. دیپلماسی مبتنی بر علم و فناوری از ابعاد مختلف ضمن شناساندن چهره واقعی و پتانسیل‌های بالای کشور، سبب گشایش و رونق مراودات علمی، مذهبی، مالی، فرهنگی و زیرساختی می‌شود.

ارتقای نقش، کارویژه و جایگاه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز فناورانه-نوآرانه در چرخه جهانی علم و فناوری برای کسب و حفظ منافع و اهداف ملی با استفاده از دیپلماسی علم و فناوری جهت تجاری سازی و انتقال دانش و فناوری به همراه تعامل اثربخش علمی و فرهنگی با دانشگاه‌ها، موسسات آموزش عالی و پژوهشی و اجتماعات علمی و فرهنگی دیگر کشورها بخصوص در جهان اسلام، بسیار مهم و ضروری است. همچنین، نخبگان ایرانی خارج از کشور دارای ظرفیت بسیار گسترده‌ای جهت بهره برداری در توسعه کیفی و کمی فعالیت‌های محوری نظام علم و فناوری کشور می‌باشند که لازم است با اتخاذ سیاست‌های مناسب از توانمندی‌های آنان بهره‌گیری بهینه شود. این حوزه به نوعی وزارت خارجه علمی محسوب می‌شود که اساتید و دانشجویان، پتانسیل تبدیل به سفیران علمی و فرهنگی را دارند. تغییر رویکرد آموزش عالی کشور از

آموزش تا فناوری از داخل به خارج و بین‌المللی‌سازی مدون حوزه‌ها در کسب مرجعیت علمی اولویت راهبردی شماره ۶ است. در این راستا برنامه‌های پیشنهادی ذیل «هم با اهمیت و هم با اولویت» محسوب می‌شوند.

برنامه‌های عملیاتی:

۱-۶- مرجعیت و دیپلماسی علم و فناوری با همتایان بین‌المللی (توسعه مشارکت و همکاری‌های ملی و بین‌المللی جهت پارادایم‌سازی و کسب مرجعیت علمی)؛

۲-۶- توسعه همکاری‌ها و سیاست‌گذاری‌های جدید در چارچوب ظرفیت‌های سازمان‌های همکاری‌های بین‌المللی به‌ویژه حوزه بریکس، شانگهای و سازمان کنفرانس اسلامی در کنار حضور فعال در سازمان‌ها و مجامع علمی بین‌المللی؛

۳-۶- شناسایی و بدست آوردن درک صحیح از مزایای رقابتی ظرفیت‌های کلیدی و تهدیدات همه کشورهای در حال رشد و توسعه یافته جهت همکاری‌های بین‌المللی خصوصا کشورهای اسلامی و کمک به ارتقای علم و فناوری در جهان اسلام؛

۴-۶- مقدم قرارداد دیپلماسی علمی بر دیپلماسی سیاسی برای ایجاد و گسترش روابط با برخی از کشورهای دارای اولویت در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی؛

۵-۶- توسعه اقتصاد دانش‌بنیان کشور با تقویت همکاری‌های بین‌المللی در عرصه علم و فناوری؛

۶-۶- حمایت از دانشگاه‌ها برای راه اندازی شعب در کشورهای منطقه به منظور افزایش حضور بین‌المللی؛

۷-۶- افزایش حضور فعال و مؤثر مراکز آموزشی و پژوهشی در رویدادهای بین‌المللی علمی و فناورانه؛

۸-۶- ایجاد و گسترش برنامه‌های تبادل دانشجویی با کشورهای همسایه به منظور تقویت همکاری‌های علمی و فرهنگی؛

۹-۶- توسعه بین‌المللی سکوه‌های جان و نان به منظور بسط عرصه تولیدات علمی و فناورانه در عرصه جهانی؛

۱۰-۶- ایجاد ظرفیت صادرات نیروی انسانی ماهر و جلوگیری از مهاجرت نخبگان؛

۱۱-۶- توسعه برنامه‌های مشترک فرهنگی، علمی و تحقیقاتی با دانشگاه‌های معتبر خارجی به‌ویژه با کشورهای همسایه و جهان اسلام؛

- ۱۲-۶- حمایت از تحقیق و توسعه در حوزه‌های فناوری‌های نوظهور مانند نانوفناوری، زیست‌فناوری، هوش مصنوعی، میکرو الکترونیک، فناوری‌های عصبی، مغز و علوم شناختی، مواد و ساخت پیشرفته، زیست مهندسی و کوانتوم در قالب ایجاد و حمایت از مراکز نوآوری و پارک‌های علم و فناوری بین‌المللی؛
- ۱۳-۶- کنترل، رصد و حمایت از دانشگاه‌های دارای پتانسیل قرارگیری در رتبه زیر ۵۰۰ نظام‌های بین‌المللی رتبه‌بندی؛
- ۱۴-۶- ایجاد و تقویت مراکز علمی، تحقیقاتی و فناوری توانمند در تراز بین‌المللی و با امکانات خاص در شاخه‌های مختلف علوم و فنون بنیادی و راهبردی با به‌کارگیری نخبگان و دانشمندان در جهت خلق دانش، ایده‌های نو و تبدیل علم به ثروت؛
- ۱۵-۶- ایجاد ساز و کار لازم برای مشارکت نخبگان در مجامع علمی بین‌المللی و برتر جهان؛
- ۱۶-۶- ارائه بورس‌ها و حمایت‌های مالی برای دانشجویان و محققان برجسته؛
- ۱۷-۶- ایجاد فرصت‌های مطالعاتی پژوهشی و کارآموزی در مؤسسات تحقیقاتی بین‌المللی؛
- ۱۸-۶- افزایش زیرساخت توسعه علمی و زیربنایی در جهت نظریه پردازی و تأمین امکانات مورد نیاز انسانی و تجهیزاتی برای کسب جوایز نادر بین‌المللی؛
- ۱۹-۶- استفاده از تجارب جهانی در زمینه ارتباط علوم انسانی و مفاهیم، ارزش‌ها و روش‌های اسلامی در تدوین متون علوم انسانی و اجتماعی؛
- ۲۰-۶- عضویت در نهادهای (شبکه‌های) منطقه‌ای و بین‌المللی علمی و آموزش عالی؛
- ۲۱-۶- فراهم نمودن زمینه‌های ایجاد (سازمان) شبکه تضمین کیفیت نظام آموزش عالی کشورهای جهان اسلام؛
- ۲۲-۶- استفاده از فرصت‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی بازار فناوری کشورهای منطقه و حمایت علمی - فناوری از دولت‌های مسلمان به‌ویژه جبهه مقاومت اسلامی؛
- ۲۳-۶- ارتقای جایگاه رایزنان دانشجویی به رایزنان علمی و فناوری؛
- ۲۴-۶- کسب بخشی از منابع مالی آموزش عالی از محل فروش پتنت و ارائه خدمات پژوهشی؛

- ۶-۲۵- پذیرش درصدی از ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها از میان دانشجویان خارجی؛
- ۶-۲۶- بهره‌گیری بهینه کشور از توانمندی‌های نخبگان ایرانی خارج از کشور و برنامه‌های ویژه برای بازگشت آنها؛
- ۶-۲۷- نهادینه کردن دیپلماسی و افزایش ترافیک علمی در کشور از طریق ملاقات‌ها، دعوت از متخصصین خارجی و ایرانی و روسای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و نهادهای تخصصی خارج از کشور؛
- ۶-۲۸- تقویت و گسترش کرسی‌های زبان فارسی، اسلام‌شناسی، تاریخ تمدن، مفاخر ایران و ایران‌شناسی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی خارج از کشور (کمی و کیفی)؛
- ۶-۲۹- برگزاری رویدادهای علمی و فناوری در قالب روز علم و فناوری با کشورهای مختلف؛
- ۶-۳۰- مشارکت موثر در اجرای پژوهش‌های راهبردی بین‌المللی و پروژه‌های پژوهشی مرتبط با انتقال و توسعه فناوری؛
- ۶-۳۱- افزایش و هدفمند نمودن تخصیص منابع مالی جهت همکاری‌های علمی و فناوری از طریق فرصت‌های مطالعاتی و شرکت در مجامع علمی بین‌المللی اعضای هیئت علمی، دانشجویان دکترا، و بورسیه‌های خارج از کشور در حوزه‌های علمی نوظهور و حضور پژوهشگران و اعضای هیئت علمی سایر کشورها در داخل کشور در قالب فرصت مطالعاتی؛
- ۶-۳۲- تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی مشترک با دانشگاه‌های بین‌المللی؛
- ۶-۳۳- توسعه زبان‌های خارجی در برنامه‌های آموزشی به منظور افزایش توانایی ارتباط با جامعه علمی بین‌المللی؛
- ۶-۳۴- همکاری با نهادهای بین‌المللی برای اعتبارسنجی و تأیید مدارک دانشگاهی ایران؛
- ۶-۳۵- تعریف و طراحی سیاست جابجایی دانشجویان با دیپلماسی فعال و Student Mobility؛
- ۶-۳۶- ایجاد یک شورای راهبردی بین‌المللی‌سازی در وزارت علوم با حضور نمایندگان دانشگاه‌ها، صنعت و نهادهای علمی؛
- ۶-۳۷- تولی‌گری در راهبری مناسب به جهت فراخوان محققان خارجی جهت مشارکت در ارسال مقاله‌های تحت استناد موسسه ISC؛

۶-۳۸- تسهیل و تولی‌گری در راهبری مناسب اعضای هیئت علمی و دانشجویان به منظور افزایش تعداد مقالات مشترک با محققان خارجی.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

سیاست‌های کلی علم و فناوری بند ۶، سند توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۴، برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۴ و ۶۶، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی بند ۱۲، بند الف و پ ماده ۹۷ برنامه هفتم توسعه، بند ب و پ ماده ۹۸ قانون برنامه هفتم توسعه، بند پ ماده ۹۸ برنامه هفتم توسعه، ماده ۴۴ فصل ۴ سند جامع علمی کشور.

توضیحات تکمیلی: هدف کمی تعیین‌شده برای شمار دانشجویان خارجی وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ برنامه هفتم توسعه، ۳۲۰.۰۰۰ نفر می‌باشد. در حال حاضر این تعداد ۱۰۵.۰۰۰ نفر است.

هدف کمی ناشی از ارتقای رتبه جهانی ایران در تولید علم وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ قانون برنامه هفتم توسعه، ۱۴ می‌باشد که در سال ۲۰۲۴ رتبه کشور در این خصوص عدد ۱۶ بوده است.

هدف کمی تعیین شده برای صادرات محصولات با فناوری متوسط به بالا در منطقه، وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ برنامه هفتم توسعه کسب رتبه ۲ می‌باشد.

رتبه کشور در جهان از لحاظ تعداد اختراعات ثبت‌شده خارجی، وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ برنامه هفتم توسعه، نیل به رتبه ۱۴ می‌باشد.

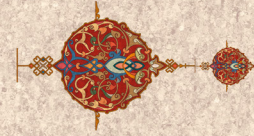
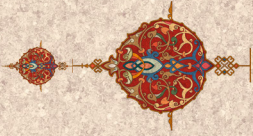
سرانه سالانه مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به هیئت علمی دولتی، وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ برنامه هفتم توسعه، حصول هدف یک‌ونیم مقاله به نفر می‌باشد.

تعداد مقالات خارجی نمایه‌شده در موسسه (ISC) وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ برنامه هفتم توسعه، وفق جدول ۱ ماده ۹۳ فصل ۲۰ برنامه هفتم توسعه، بایستی به تعداد ۵۵۰۰۰ فقره برسد.

اولویت راهبردی ۷: کاربردی‌سازی دانش و تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی

اهداف سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری بویژه «افزایش سهم علم و فناوری در اقتصاد و درآمد ملی، ازدیاد توان ملی و ارتقای کارآمدی» و «حمایت مادی و معنوی از فرآیند تبدیل ایده به محصول و افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش پیشرفته و فناوری داخلی در تولید ناخالص ملی با

هدف دستیابی به سهم ۵۰ درصد با تمرکز بر کاربردی‌سازی دانش و تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی محقق خواهد شد.

برنامه‌های عملیاتی:

۱-۷- تدوین و تصویب آئین‌نامه ذیل بند الف ماده ۹۴ برنامه هفتم توسعه با موضوع اصلاح نظام تأمین مالی تحقیقات دولتی با هدف جهت‌دهی فعالیت‌های پژوهشی و فناورانه به سمت رفع نیازهای واقعی کشور و ارتقای بهره‌وری و افزایش اثربخشی تحقیقات و پژوهش (اعم از طرح‌های پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها)^۱؛

۲-۷- افزایش دوره‌های پسادکترای «کاربردی»، «صنعتی» و «فناورانه» تقاضامحور^۲؛

۳-۷- ثبت اولویت‌های پژوهشی و موضوعات جهاد تبیین دستگاه‌های اجرائی در سامانه نظام ایده‌ها و نیازها (نان)؛

۴-۷- بهبود زیست‌بوم فناوری در حوزه‌های پیشران و اقتدارآفرین، جذب و توانمندسازی نخبگان و تسهیل دسترسی به زیرساخت‌ها با مشارکت بخش خصوصی و استفاده از ظرفیت‌های قانون جهش تولید دانش‌بنیان، در حوزه‌های: هوش مصنوعی، بار الکتریکی (کوانتوم)، زیست مهندسی، مواد و ساخت پیشرفته، ریزفناوری و ریزالکترونیک (میکروالکترونیک) و فناوری‌های عصبی، مغز و علوم شناختی؛

۵-۷- توسعه ارتباط صنعت و دانشگاه از طریق پروژه‌های تحقیق و توسعه کاربردی در راستای رفع نیازهای بخش صنعت و خدمات با استفاده از ظرفیت اعتبار مالیاتی ماده ۱۳ قانون جهش تولید دانش‌بنیان؛

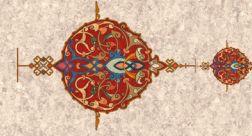
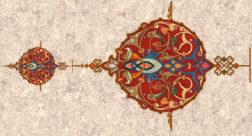
۶-۷- تقویت مراکز هدایت شغلی، مراکز رشد و مراکز نوآوری پارک‌های علم و فناوری و دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی با رویکرد توسعه تیم‌های فناور و شرکت‌های دانش‌بنیان؛

۷-۷- اصلاح نظامات انگیزشی همچون آئین‌نامه ارتقاء با هدف ترغیب اعضای هیئت علمی به همکاری در تحقیقات کاربردی با صنایع کشور و تاسیس شرکت‌های فناور و دانش‌بنیان؛

۱. تا پایان برنامه حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) منابع بودجه عمومی مربوط به این تحقیقات در قالب طرح‌های تحقیقاتی هدفمند و اولویت‌دار مبتنی بر نیازها، مزیت‌ها و آینده‌پژوهی تحولات علمی و فناوری مندرج در سامانه نظام ایده‌ها و نیازها (نان) و اولویت‌های نقشه جامع علمی کشور هزینه گردد.

۲. تا حداقل بیست درصد (۲۰٪) از پژوهشگران دوره پسادکترای طبق آیین‌نامه جذب و بکارگیری محققان پسادکترای مصوب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری به این حوزه اختصاص یابد.

۸-۷- توسعه نظامات قانونی و حقوقی پشتیبان نوآوری و تحقیقات کاربردی مانند بیمه طرح‌های پژوهشی و نظام مالکیت فکری؛

۹-۷- حمایت از ثبت اختراعات ملی و بین‌المللی دستاوردهای پژوهشی؛

۱۰-۷- توسعه سازوکارهای تأمین مالی تحقیقات کاربردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی مانند تدوین و تصویب آئین‌نامه اجرایی پژوهانه جامع در راستای جهت‌دهی فعالیت‌های پژوهشی و فناورانه به سمت رفع نیازهای واقعی کشور و ارتقای بهره‌وری و افزایش اثربخشی تحقیقات؛

۱۱-۷- بازآرایی فعالیت‌ها و ماموریت‌های پژوهشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و فناوری دستگاه‌های اجرایی وزارت عتف و توسعه اندیشه‌های سیاست پژوهی با هدف ماموریت‌گرایی و حل مسائل کشور؛

۱۲-۷- پیاده‌سازی ۱۰ پروژه کلان علمی و فناورانه توسط شورای عالی عتف با محوریت علوم و فناوری‌های نوظهور، راهبردی، اقتدارآفرین و در لبه دانش؛

۱۳-۷- پیگیری جدی و مسئولانه قانون‌پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی با رویکردهای تخصصی و حرفه‌ای از طریق ماموریت‌گرا نمودن پژوهش‌های دانشگاهی؛

۱۴-۷- ایجاد نظام ارجاع‌دهی و استنادات علمی و فناوری کشور و توسعه نشریات نمایه شده در پایگاه‌های بین‌المللی؛

۱۵-۷- حمایت هدفمند و هوشمند برای ایجاد انگیزه جهت مشارکت فعال تر اعضای هیئت علمی و دانشجویان در زیست‌بوم کارآفرینی و خلاقیت دانشگاه و تسهیل و شتاب بخشی به ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور نوپا در دانشگاه‌ها توسط دانشجویان و اعضای هیئت علمی و حمایت از آنها از طریق در اختیار گذاشتن محل کار ارزان و معافیت‌های بیمه‌ای و مالیاتی در دو سال اول فعالیت تا سقف مشخصی از درآمد؛

۱۶-۷- تدوین و اجرای بیمه پژوهش و فناوری برای پوشش ریسک طرح‌های تحقیقاتی؛

۱۷-۷- گسترش دوره‌های فرصت مطالعاتی اساتید در جامعه و صنعت.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

بندهای ۱ و ۲ ماده ۵ سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری، مواد ۹۴، ۹۳، ۹۹، ۹۸، ۹۷ و

۱۰۲ برنامه هفتم توسعه، مواد ۱، ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۴ قانون جهش تولید دانش بنیان، برنامه ششم توسعه کشور ماده‌های ۴۸، ۶۴ و ۶۵، قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی مصوب مجلس شورای اسلامی، ماده ۲۰ قانون اهداف، تشکیلات و وظائف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش‌های شماره ۱، ۲، ۳ و ۵

توضیحات تکمیلی: در حال حاضر و با تصویب قانون جهش تولید دانش بنیان و شیوه‌نامه اجرایی ماده ۱۳ این قانون انتظار می‌رود نقطه عطفی در توسعه تحقیقات کاربردی ایجاد شود. با توجه به اینکه تنها چند ماه از تصویب این شیوه‌نامه می‌گذرد عملکرد فعلی این بند قابل ارائه نیست اما افزایش تعداد پروژه‌های تحقیق و توسعه دانشگاهی تا ۲۰ درصد پروژه‌های متقاضی اعتبار مالیاتی تا پایان برنامه هفتم قابل تحقق و دستیابی است.

همچنین از منظر اختراعات ثبت شده ایران در رتبه ۵۱ دنیا قرار دارد که انتظار می‌رود در پایان برنامه هفتم به رتبه ۵۰ نایل شود.

اولویت راهبردی ۸: تقویت زیرساخت‌های علم، فناوری و نوآوری

گسترش فضاهای آموزشی در کنار تأمین فضاهای آزمایشگاهی و کارگاهی و تجهیز آنها باعث خواهد گردید که انجام آزمایشات و تحقیقات علمی با سرعت بیشتری انجام شود. تجهیز آزمایشگاه‌ها به دستگاه‌های روز دنیا ضمن افزایش دقت آزمایشات صورت گرفته باعث مقبولیت برون‌دادهای علمی انجام شده و در نتیجه افزایش شانس پذیرش آنها در نشریات بین‌المللی با ضریب تاثیر بالا خواهد گردید. از همین رو ایجاد آزمایشگاه‌های مرجع و همچنین مراکز پژوهشی تخصصی مجهز به عنوان بخش مهمی از اهداف دستیابی به این راهبرد تلقی می‌گردد. همچنین گسترش فضاهای خوابگاهی و رفاهی برای دانشجویان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

برنامه‌های عملیاتی:

۸-۱- حمایت از ایجاد آزمایشگاه‌های ملی در حوزه‌های اولویت دار از قبیل کوانتوم، هوش مصنوعی، زیست فناوری و؛

۸-۲- راه اندازی شبکه ملی آزمایشگاهی و اجرایی‌سازی مصوبه شورای عالی عتف با هدف استفاده بهینه از زیرساخت‌های آزمایشگاهی موجود برای محققین سراسر کشور؛

۸-۳- خرید اشتراک پایگاه‌های علمی بین‌المللی در رشته‌های مختلف با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی؛

۸-۴- توسعه فضاهای اختصاصی تحقیق و توسعه نوآوری اعم از فضای کار اشتراکی و فضای استقرار شرکت‌های فناور از محل مولدسازی دارایی‌های دستگاه‌های اجرایی و تجهیز این فضاها با اعتبار مالیاتی سرمایه‌گذاری طرح‌های توسعه زیست‌بوم؛

۸-۵- بهبود وضعیت رفاه و معیشت دانشگاهیان (اعم از اعضای هیئت علمی، دانشجویان و یاوران علمی) با استفاده از روش‌هایی از جمله تأمین مسکن دانشگاهیان، گسترش فضاهای خوابگاهی و رفاهی برای دانشجویان مجرد و متاهل با بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی از قبیل نهضت ملی مسکن و یا قانون جوانی جمعیت.

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

بند ۸-۵- از ردیف ۵ سیاست‌های کلی علم و فناوری، بند ب ماده ۶۴ برنامه ششم توسعه کشور، بند پ برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۵، برنامه ششم توسعه کشور ماده ۷، ردیف ۱۴ اقدام ملی از راهبرد کلان ۷ نقشه جامع علمی کشور، ردیف ۱۵ اقدام ملی از راهبرد کلان ۷ نقشه جامع علمی کشور.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش شماره ۹

توضیحات تکمیلی: وجود بالغ بر ۸۰ هزار عضو هیئت علمی در کنار نزدیک به ۶۵۰ هزار دانشجوی تحصیلات تکمیلی نشان از یک ظرفیت بالا در سطح کشور در جهت انجام تحقیقات اثربخش می‌باشد. این ظرفیت بالا می‌تواند زمینه‌ساز تولیدات علمی و محصولات فناورانه و ثبت اختراعات در جهت ارتقاء جایگاه علمی کشور در سطح بین‌المللی و کسب مرجعیت علمی باشد. لازمه این امر داشتن امکانات آزمایشگاهی مناسب و پیشرفته و همچنین دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر بین‌المللی است. در حال حاضر در دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی کشور تعداد نزدیک به ۱۵۰۰۰ آزمایشگاه وجود دارد که از این تعداد نزدیک به ۱۱۰۰۰ مورد آنها در بستر شاعا قرار دارند و بسیاری از تجهیزات و امکانات این آزمایشگاه‌ها به دلیل استفاده مستمر و گذر زمان، دچار افت کیفیت گردیده‌اند. از سوی دیگر به دلیل کمبود منابع مالی، امکان حمایت مناسب جهت تعمیر و تجهیز آزمایشگاه‌ها به صورت محدود قابل انجام است. همچنین دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر نیز به دلیل محدودیت جابجایی منابع ارزی با مشکلاتی همراه است که در این خصوص ضرورت دارد تا با گسترش تعاملات و مذاکرات بین‌المللی به رفع این مشکلات اقدام نمود.

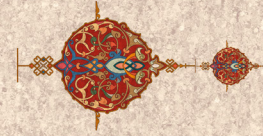
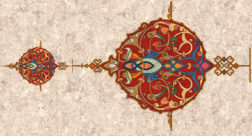
اولویت راهبردی ۹: هوشمندسازی آموزش عالی و ارتقای نظام بهره‌وری

ابهام در تعریف مفهوم بهره‌وری در حوزه آموزش عالی کشور باعث گسترش این حوزه بر مبنای عرضه‌محوری و بدون در نظر گرفتن تقاضای موجود و تمرکز بر مسائل جامعه بوده است. بر این اساس تعریف و نهادینه‌سازی مفهوم بهره‌وری در آموزش عالی و تمرکز سیاست‌ها و اقدامات بر این مفهوم باعث اثرگذاری هرچه بیشتر و ایفای نقش مؤثرتر آن در جامعه و صنعت خواهد بود. بر این اساس یکی از اولویت‌های اساسی راهبردی وزارت در دولت چهاردهم، بهره‌ورساختن نظام آموزش عالی کشور از طریق نهادینه‌سازی این مفهوم و حرکت در مسیر ارتقاء آن خواهد بود.

برنامه‌های عملیاتی:

- ۹-۱- توسعه و بهره‌برداری حداکثری از سامانه‌های ارائه دهنده خدمات پژوهشی، فناوری، فرهنگی، آموزشی، دانشجویی از قبیل نان، جان، فرنام و ... به جامعه مخاطبین؛
- ۹-۲- ایجاد سامانه متمرکز ثبت و مدیریت مقالات علمی کشور؛
- ۹-۳- طراحی و پیاده‌سازی الگوی (تعیین)، تأمین و تخصیص ترکیبی؛
- ۹-۴- طراحی و استقرار نظام جامع مدیریت سرمایه انسانی؛
- ۹-۵- بهبود فرآیندی تعریف و اجرا شده در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
- ۹-۶- ارتقای الکترونیکی شدن فرایند آزمون سراسری طبق مصوبه شورای عالی عتف؛
- ۹-۷- تدوین، تصویب و ابلاغ آئین‌نامه‌های مورد نیاز از جمله آئین‌نامه جدید استخدامی اعضای هیئت علمی و غیرهیئت علمی و آئین‌نامه جدید مالی معاملات؛
- ۹-۸- طراحی و اجرای برنامه‌های مصوب ارتقای بهره‌وری؛
- ۹-۹- طراحی و ایجاد سامانه جامع برای ارزیابی عملکرد و بروندادهای آموزش عالی با استفاده از رویکردهای نوین و برقراری ارتباط موثر بین تحصیل، مهارت و اشتغال با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط؛
- ۹-۱۰- الکترونیکی کردن گردآوری اقلام اطلاعاتی و فرایندهای نظارت، ارزیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت آموزش عالی در سراسر کشور با تکیه بر فناوری‌های دیجیتال و هوش مصنوعی؛

- ۹-۱۱- طراحی محورهای ارزیابی جایزه ملی کیفیت و بهره‌وری در سطح مؤسسات علوم، تحقیقات و فناوری
- ۹-۱۲- چاپک‌سازی فرآیند و ارتقاء سامانه جامع مرکز جذب؛
- ۹-۱۳- توسعه پایگاه جامع آمار و اطلاعات و داشبوردهای مدیریتی و تحلیل مؤسسات آموزش عالی، پژوهش و فناوری؛
- ۹-۱۴- ارائه روش هوشمند استخراج کلیدواژه از مستندات علمی زبان فارسی براساس سیستم‌های پیشنهاددهنده؛
- ۹-۱۵- استقرار سکوی هوشمند خدمات آموزش عالی کشور؛
- ۹-۱۶- طراحی و پیاده‌سازی پایگاه اطلاعات پایه آموزش عالی؛
- ۹-۱۷- راه‌اندازی و فعال نمودن سامانه سامع جمع‌سپاری؛
- ۹-۱۸- استقرار سامانه الکترونیکی رسیدگی به تخلفات اداری و انتظامی؛

اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

بند ۲-۸ سیاست‌های کلی علم و فناوری، بند ۱ سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش شماره ۳

اولویت راهبردی ۱۰: تعالی هویت فرهنگی - تربیتی و اندیشه اسلامی - ایرانی دانشگاهیان

فرهنگ، هسته و ذات است نه فوق برنامه و حاشیه

برخلاف تلقی رایجی که فرهنگ در دانشگاه و نظام آموزش عالی را یک فعالیت فوق برنامه، پیوستی، حاشیه‌ای و صرفاً هزینه‌ای تلقی می‌کند، باید دانست که فرهنگ فوق برنامه نیست و دقیقاً عین برنامه است، فرهنگ پوسته یا پیوست نیست بلکه هسته و ذات است و اساساً دانشگاه باید فرهنگی تعریف بشود و در متن و بطن سایر کارکردهای دانشگاه نظیر آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری قرار گیرد. لذا از تلاقی فرهنگ با کارکردهای اصلی آموزش عالی و قراردادن آن در بطن و تلاقی با این کارکردها و نه جدای از آنها، باید به سمت برنامه‌ریزی‌های عملیاتی به منظور تحقق این اولویت راهبردی مهم پیش رفت تا جایی که فرهنگ پیشران سایر حوزه‌ها و نظامات آموزش عالی باشد. این تلاقی برای تعیین برنامه‌های عملیاتی در حوزه فرهنگی تربیتی نیز باید هم با نگاه به درون دانشگاه و هم جامعه و بیرون دانشگاه لحاظ شود. این مهم نیازمند یک «تغییر نگرش» در حیطه مدیریت و سیاست‌گذاری فرهنگی دانشگاه است که آن را از یکسری برنامه‌های تکراری، پراکنده، صرفاً مناسبتی و محدود به یک قشر مشخص تکرارشونده در همه برنامه‌ها خارج می‌کند؛ اگر

تغییر نگرش را در فعالیت‌ها و سیاست‌های فرهنگی در پیش‌نگیریم، در نهایت، به نقطه‌ای می‌رسیم که صرفاً یک‌سری از برنامه‌های مناسبی را تنها برای عده‌ای محدود و مشخص و عمدتاً تکراری برگزار می‌کنیم. بخش دیگری از این تغییر نگرش، فاصله گرفتن از نگاه هزینه‌ای به حوزه فرهنگ است، اگر به موقع برای حوزه فرهنگ «سرمایه‌گذاری» نکنیم، با صرف چندین برابر در آینده باید برای آن هزینه صرف کرد که در این صورت، بازگشت به حالت اولیه هم خود محل تردید است. خوشبختانه در قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور (تبصره ماده ۹۹) تأمین بودجه فرهنگی دانشگاه‌ها به میزان ۵ درصد از اعتبارات سالانه آنها پیش‌بینی شده است. براساس این نکات بنیادین، باید انتظار خود را از فرهنگ در دانشگاه‌ها بازتعریف کنیم. مبنای این بازتعریف انتظاراتی است که از حوزه فرهنگی به منظور اثرگذاری در داخل دانشگاه و در محیط خارج از دانشگاه طبق نکات فوق‌الذکر می‌رود. بر این اساس، سه اولویت اصلی ذیل این اولویت راهبردی قابل‌شناسایی است که کل جامعه دانشگاهیان (اعم از استادان، دانشجویان و کارکنان و مدیران دانشگاهی) را در بر می‌گیرد:

الف) تعالی فرهنگی و تربیتی دانشگاهیان (دانشگاه فاضل و اخلاقی)؛

ب) تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانشگاهیان (دانشگاه مسئول و شبکه‌ای)؛

ج) پایش و آینده‌نگری فرهنگی-اجتماعی دانشگاه‌ها (دانشگاه آینده و تمدنی).

برنامه‌های عملیاتی:

الف) تعالی فرهنگی و تربیتی دانشگاهیان (دانشگاه فاضل و اخلاقی)

۱-۱۰- هویت‌بخشی به فعالیت‌های فرهنگی تربیتی اعضای هیئت علمی (جایگاه‌دادن به این قبیل فعالیت‌ها در ارزیابی عملکرد استادان در آیین‌نامه‌های مرتبط، نمایان‌ساختن، معرفی، تقدیر و حمایت از الگوهای برتر و سرآمد فرهنگی، ایجاد شبکه بین استادان فعال فرهنگی در دانشگاه‌ها)؛

۲-۱۰- تعالی منش استادی با هدف تقویت مهارت‌های ناب شاگردپروری در اعضای هیئت علمی (توانمندسازی و آموزش استادان در بدو و حین خدمتشان در مسیر فرزاندگی در دانشگاه با استفاده از ظرفیت هنر در طراحی و برگزاری آیین‌های فاخر دانشگاهی و کارگاه‌های تعاملی آموزشی و تربیتی به منظور تقویت روحیه و منش شاگردپروری در ایشان)؛

۳-۱۰- تکریم و الگوسازی فرزندان در محیط‌های دانشگاهی به منظور الهام‌بخشی به نسل جوان در قالب همنشینی‌های کریمانه با فرزندان و تولید و تهیه مستندهای فاخر از مسیر زندگی و تعاملات ایشان با هدف امیدبخشی به نسل جوان؛

۴-۱۰- توسعه و تقویت فضای گفت‌وگو، نقد و آزاداندیشی (در قالب تقویت و تسهیل آیین‌نامه‌های مرتبط، توسعه حمایت‌های قضایی و امنیتی برای نقد و آزادی اندیشه و بیان در محیط‌های علمی، تقویت حضور مسئولان در محیط‌های دانشگاهی و توسعه گفتگوی اثربخش میان دستگاه‌های اجرایی و دانشگاه‌ها و رونق کرسی‌های آزاداندیشی در قالب برگزاری جشنواره‌های رقابتی و توانمندساز مرتبط)؛

۵-۱۰- توسعه فرهنگ و اندیشه قرآن و اهل بیت(ع)، ایثار و شهادت و مقاومت در میان دانشگاهیان با استفاده از رویکردهای نو و تعاملی و با همکاری نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه؛

۶-۱۰- توسعه و ترویج فعالیت‌های ادبی دانشگاهیان (به منظور توسعه فرهنگ زبان و ادب فارسی در قالب جشنواره‌های آفرینش‌های ادبی با هدف شناسایی و تقویت استعدادها برتر این حوزه)؛

۷-۱۰- تنظیم سند جامع اخلاق دانشگاهیان (به منظور تعیین کدهای اخلاقی و رفتاری ایشان مبتنی بر آموزه‌های اسلامی-ایرانی و حقوق و تکالیف متقابل)؛

۸-۱۰- تقویت فرهنگ عفاف و حجاب با رویکرد اقناعی و فعالیت‌های فرهنگی-تربیتی تعاملی با نسل جوان (در قالب اردوها و سفرهای یادگیری و زیارتی یا رویدادهای حل مسئله با رویکرد نوآوری اجتماعی) با استفاده از ظرفیت حوزه‌های علمیه و همکاری حوزه و دانشگاه؛

۹-۱۰- تقویت و تسهیل هر چه بیشتر فعالیت‌های گروه‌های دانشجویی (تشکل‌ها، انجمن‌های علمی، کانون‌های فرهنگی، نشریات و...) در محیط دانشگاه و جامعه و کاهش تصدی‌گری دانشگاه‌ها در این خصوص و واگذاری مسئولیت‌ها به گروه‌های دانشجویی به منظور تقویت پویایی و نشاط در میان ایشان؛

۱۰-۱۰- تقویت و بازتعریف جشنواره‌های مرسوم دانشجویی در عرصه فرهنگی و اجتماعی نظیر حرکت، رویش و تیترا (توانمندسازی برگزیدگان آنها و هویت بخشی به ایشان از طریق تشویق ورود ایشان به عرصه‌های حل مسئله و زیست‌بوم نوآوری و فناوری با همکاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و بنیاد ملی نخبگان)؛

۱۱-۱۰- تقویت و توسعه دانشگاه دوست‌دار خانواده و توجه به ابعاد فرهنگی مطرح در قانون حمایت از جوانی جمعیت و خانواده در محیط‌های دانشگاهی؛

۱۲-۱۰- حمایت از تجارب و ایده‌های ناب و جریان‌ساز فرهنگی-تربیتی و اجتماعی در محیط‌های دانشگاهی از طریق شناسایی و به اشتراک‌گذاری تجارب موفق دانشگاهیان (کارکنان، مدیران و استادان) در این عرصه.

ب) تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانشگاهیان و شبکه‌سازی (دانشگاه مسئول و شبکه‌ای)

۱۰-۱۳- طراحی نشان مسئولیت اجتماعی دانشگاهیان به منظور شناسایی، ترویج و توسعه فعالیت‌های داوطلبانه و جهادی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانشگاهیان در کشور و تشکیل شبکه میان ایشان به منظور حل مسائل کشور؛

۱۰-۱۴- تقویت گردشگری علم و فناوری و اردوهای راهیان پیشرفت میان دانشگاهیان به منظور امیدآفرینی و تبیین پیشرفت‌های کشور در عرصه علم و فناوری و در عین حال نمایان ساختن نیازها و چالش‌ها به ایشان برای ورود به عرصه حل آنها؛

۱۰-۱۵- راه‌اندازی سراهای مهارت‌آموزی دانشجویی در محیط‌های خوابگاهی و اقامتی دانشجویان به منظور غنی‌سازی اوقات فراغت ایشان با همکاری سازمان‌ها و نهادهای مرتبط نظیر سازمان فنی و حرفه‌ای و دانشگاه فنی و حرفه‌ای؛

۱۰-۱۶- تشکیل و تقویت ستاد گفتگوی اثربخش میان دانشگاهیان و دستگاه‌های اجرایی به منظور حضور هر چه اثرگذارتر مسئولان در محیط‌های دانشگاهی و پاسخگویی به ایشان و نیز در جریان قرار گرفتن دانشگاهیان نسبت به مسائل جامعه و دولت؛

۱۰-۱۷- استفاده حداکثری از رویکرد نوآوری اجتماعی در پرداختن و حل مسائل کشور به دست دانشگاهیان در قالب رویدادهای مرتبط.

ج) پایش و آینده‌نگری فرهنگی-تربیتی دانشگاه‌ها

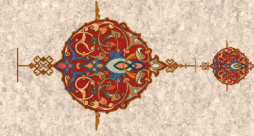
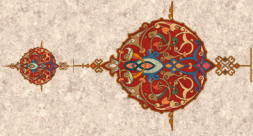
۱۰-۱۸- توجه جدی به حوزه فرهنگی و اجتماعی در ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها و رتبه‌بندی‌های رایج به عنوان یک حوزه مستقل و اثرگذار؛

۱۰-۱۹- حکمرانی هوشمند فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها در قالب سامانه‌های برخط و تعاملی (تقویت و استفاده از سامانه‌های فعلی در حوزه فرهنگی و اجتماعی نظیر فرنما: فرهنگ+نما)؛

۱۰-۲۰- ثبت و ضبط و مستندسازی عملکردهای مثبت فرهنگی در سطوح فردی در قالب نمای فرهنگی دانشجویان (فرنامه دانشجویی) به منظور تشویق و هویت بخشی به فعالیت‌های فرهنگی اجتماعی ایشان در طول دوران دانشجویی در کنار سایر فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی ایشان؛

۱۰-۲۱- آینده‌نگری و ترسیم وضع مطلوب در حوزه فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی متناسب با آینده تمدنی انقلاب اسلامی و گام دوم؛

۱۰-۲۲- پایش مستمر و رصد وضع موجود در حوزه فرهنگی و اجتماعی در قالب پیمایش‌های علمی معتبر در محیط‌های دانشگاهی (اعم از محیط فیزیکی و تحلیل شبکه‌های اجتماعی) و مقایسه با وضع مطلوب؛
۱۰-۲۳- جمع‌سپاری و استفاده حداکثری از ظرفیت دانشگاهیان در طراحی و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اجتماعی در با استفاده از ظرفیت سامانه‌های مرتبط؛

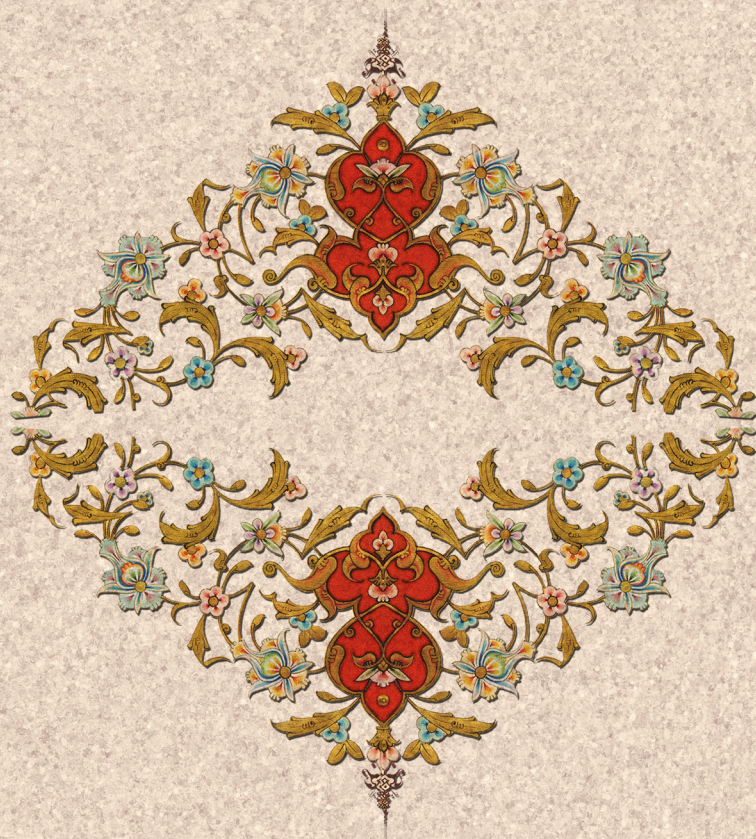
اسناد بالادستی مرتبط با اولویت راهبردی:

مهمترین سند پشتیبان و مرتبط با این اولویت راهبردی، سند دانشگاه اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی است. به‌طور خاص، راهبردهای «نظام فرهنگی-تربیتی» پشتوانه و متناظر با برنامه‌های عملیاتی ذیل این اولویت است. همچنین، تبصره ۱ ماده ۹۹ قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور که ناظر بر وضعیت بودجه فرهنگی دانشگاه‌هاست، پشتوانه تأمین مالی این برنامه‌ها را فراهم می‌سازد.

چالش‌های مرتبط با اولویت راهبردی: چالش شماره ۱۰

توضیحات تکمیلی: امروز در حوزه فرهنگی آموزش عالی، براساس آخرین داده‌های سامانه فرنما (سامانه جامع فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها) با بیش از ۲۰۰۰۰ گروه فعال دانشجویی (تشکل‌های اسلامی ۲۱۷۵، انجمن‌های علمی ۷۳۳۴، کانون‌های فرهنگی اجتماعی ۷۶۲۶، نشریات دانشجویی ۳۹۴۳) مواجهیم. البته این آمار دقیق در حالی است که پیش از راه‌اندازی سامانه فرنما، امکان ارائه آن چندان میسر نبود. این ظرفیت که با ثبت و نمایش فعالیت‌های فرهنگی مرتبط با هر یک از این گروه‌های دانشجویی در دانشگاه‌های کشور نیز همراه است؛ ظرفیت بسیار بی‌بدیلی است که در عرصه فرهنگی و اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز مسئولیت‌پذیری قشر دانشجو و آماده‌سازی ایشان برای ورود به زیست‌بوم فناوری و نوآوری و نظام حل مسائل اجتماعی کشور باشد. این امر اگر از یک سو در تلاقی با ظرفیت شاگردپروری استادان فعال و دلسوز در این عرصه قرار گیرد و از سوی دیگر در مواجهه با مسائل دستگاه‌های اجرایی و نیازهای شرکت‌های دانش‌بنیان کشور، امکان بهره‌مندی دوچندان را برای به‌بارنشستن و بالفعل‌شدن ظرفیت‌های مذکور را فراهم می‌سازد. برنامه‌های عملیاتی مذکور چنین هدفی را در عمل دنبال می‌نماید که البته مستلزم، نگاه سرمایه‌ای و اصیل به عرصه فرهنگ به جای نگاه حاشیه‌ای و پیوستی به آن است تا در عمل نیز با تأمین و حمایت‌های مالی لازم، این مهم محقق گردد.

وَمَا يَتَّبِعُنَا
مِنكُمْ
وَمَا يَتَّبِعُنَا
مِنكُمْ

